

Н. ЄРЕМЕЄВА, О. КРІЧКЕР, О. МІНЕНКО

**ПОСІБНИК ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«ІНОЗЕМНА МОВА (АНГЛІЙСЬКА) ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ» ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ОСВІТНЬО-
ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ЗА
ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 263 «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 26
«ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»**

2021

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Єремєєва Н. Ф., Крічкер О. Ю., Міненко О. В.

**ПОСІБНИК З ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА (АНГЛІЙСЬКА) ЗА
ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ
ПРОГРАМОЮ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» ЗА ПЕРШИМ
(БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 263 «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» У ГАЛУЗІ ЗНАНЬ
«ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»**

ПОСІБНИК

**ББК 81.2 АНГЛ
К 68**

Рекомендовано до друку методичною радою Черкаського інституту
пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України,
Протокол №

Автори:

Єремєєва Н. Ф., Крічкер О. Ю., Міненко О. В.

Рецензент:

С. В. Цюра – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
ННІ іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана
Хмельницького

Посібник складається з двох розділів: лексичного та граматичного і
розрахований на 30 годин самостійної роботи. Матеріал посібника охоплює
такі аспекти вивчення мови – морфологічний, лексичний та граматичний і
передбачає формування та розвиток умінь монологічного та діалогічного
мовлення на теми професійно-спрямованого характеру.

ПЕРЕДМОВА

Цей посібник призначений для самостійної роботи здобувачів за освітньо-професійною програмою «Цивільний захист» за першим бакалаврським рівнем вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільний захист» у галузі знань «Цивільна безпека». Основним завданням вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є формування в здобувачів вищої освіти загальних і професійно зорієнтованих комунікативних іншомовних компетенцій щодо забезпечення ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі. Пріоритетними є принципи комунікативного підходу в викладанні навчальної дисципліни, практична спрямованість навчання, функціональний підхід до відбору та презентацій мовного матеріалу, врахування індивідуально-психологічних особливостей здобувача та його рідної мови. У такий спосіб формується професійна зорієнтована комунікативна компетентність у здобувачів поетапно, циклічно та системно, що дозволяє з більшою ефективністю викладати іноземну мову в межах нормативного курсу вивчення. Головним засобом створення комунікативних ситуацій стає використання на практичних заняттях комунікативно-ситуативних вправ, які підтримують у здобувачів потребу у спілкуванні, сприяють удосконаленню комунікативних умінь та навичок, забезпечують перехід від відтворення мовлення до його продукування.

Посібник складається з двох розділів: лексичного та граматичного і розрахований на 30 годин самостійної роботи. Матеріал посібника охоплює такі аспекти вивчення мови – фонетичний, морфологічний, лексичний та граматичний і передбачає формування та розвиток умінь монологічного та діалогічного мовлення на теми професійно-спрямованого характеру.

Тема 1. Поняття про надзвичайну ситуацію. Види надзвичайних ситуацій. Concept of Emergency. Types of Emergencies.

TASK I

I. PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Emergency, accident, fire, explosion, contamination, chemical, leakage, flooding, earthquake, to threaten, threat, to cause, disruption, environment, hazard, to identify, identification, item, to mitigate, to reduce, consequences, contingent, necessary, to return, equipment failure, a breach of security, successful, health, crowd, vehicle, to extinguish, headquarters, escape routes.

Exercise 2. Train the pronunciation of the following international words. Translate them.

Situation, crash, radioactive, toxic, chemical, gas, hurricane, storm, tornado, serious, industry, masters, management, process, planning, identification, training, testing, coordination, classification, risk, operations, to minimize, normal, liquidation, to control, security, effectively, incident, to inform, public, evacuation, medical.

II. WORD-BUILDING

дієслово + er = іменник, що позначає професію чи рід занять:

e.g. to teach – teacher; to work – worker;

or – суфікс іменника, що позначає рід занять чи професію:

e.g. doctor, spectator;

ion (tion, sion, ssion) – суфікс іменника:

e.g. occupation, constitution, impression, expression;

ment – суфікс іменника:

e.g. management, development;

ance / ence – суфікс іменника:

e.g. importance, acquaintance, difference;

ness – суфікс іменника:

e.g. kindness, darkness;

ship - суфікс іменника:

e.g. friendship, leadership;

hood - суфікс іменника:

childhood, brotherhood;

ure (ture, sure) - суфікс іменника:

mixture, pleasure;

ing – суфікс віддієслівного іменника:

e.g. travelling, finishing;

age – суфікс іменника:

e.g. marriage, storage, passage;

ist – суфікс іменника:

e.g. artist, pianist;

ian – суфікс іменника:

e.g. Ukrainian, librarian;
ty (ity) – суфікс іменника:
e.g. safety, responsibility;
al – суфікс іменника:
e.g. arrival, proposal.

Exercise 3. Find suffixes in the following words and translate them.

Computer, travelling, designer, gardening, possibility, profession, training, firefighter, leakage, importance, scientist, engineer, graduating, luggage, occupation, teacher, doctor, officer, arrival, pressure, information, worker, swimmer, drawing, ability, spectator, swimming, childhood, invention, translator, achievement, position, responsibility, baggage, librarian, mixture, volunteer, translation, education, literature, disposal, improvement.

Exercise 4. Form nouns by means of the suffixes. Translate the words.

to build, to design, to travel, to work, a garden, to manage, to teach, to inform, to swim, to draw, to turn, to weld, to shop, to shift, to reflect, to recollect, to perform, to arrive, to leak, safe, Ukraine, to propose, to suggest, art, to differ.

III. LEXICAL UNIT

Exercise 5. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

EMERGENCY SITUATIONS IN MODERN WORLD

An emergency is a situation arising from an event (such as a road accident, train or air crash, fire, explosion, radioactive or toxic contamination, chemical or gas leakage, flood, earthquake, volcanic eruption, drought, wildfires, thunderstorm, hurricane, storm, tornado). Everybody in our society can suffer from natural and environmental disasters. Thousands of emergency situations occur in the world every day. Because of people's carelessness with fire, harmful substances, electrical appliances and current, code violation the number of emergency situations is constantly increasing. Any kind of emergencies is usually very dangerous. It threatens life or causes serious disruption to property, industry, agriculture or the environment. Chernobyl disaster is one of the most hazardous and horrible catastrophes of the 20-ieth century. It happened on the 26-th of April 1986. A radioactive cloud spread from the plant over most of Europe. Millions of people in our country and abroad became the victims of this catastrophe.

Firefighters and rescuers must be masters in emergency management. It is the process of mitigating threats and preparing for, responding to, and recovering from any kind of emergencies. Planning, hazard identification, training, testing and coordination are the most important items in emergency management. The process can be broken up into the following steps:

- assess: identification and classification of all threats;
- mitigate: identify actions that may reduce the risks in advance or mitigate the

consequences;

- prepare: plan for contingent operations;
- respond: take the necessary actions to minimize the risks;
- recover: return to normal life conditions as soon as possible.

In case of emergency liquidation firefighters and rescuers must control their own safety and equipment failure. They usually take into consideration a breach of security, loss of workforce or loss of services. In order to be successful the rescuers must have plans to respond effectively to health and safety incidents and other emergencies. The emergency plan must include raising the alarm and informing public, onsite emergency response, crowd management, evacuation, traffic management, including emergency vehicles (fire extinguishing tankers, fast response vehicles, vehicles of gas protective service, headquarters operative vehicles, aerial lifting platform and ambulance vehicle). These vehicles provide incident control, give the first aid and medical assistance. The task of the officer-in-charge is to make sure that all the staff members understand what they should do in case of emergency and plan escape routes.

emergency	надзвичайна ситуація
to arise from	виникати
a road accident	дорожньо-транспортна пригода
train or air crash	аварія на залізниці та авіакатастрофа
fire	пожежа, вогонь
explosion	вибух
radioactive or toxic contamination	радіоактивне та отруйне забруднення
chemical or gas leakage	витік хімічних речовин або газу
flood	повінь
earthquake	землетрус
hurricane	ураган
drought	засуха
wildfire	лісова пожежа
thunderstorm	гроза
volcanic eruption	виверження вулкана
danger /hazard	небезпека
dangerous / hazardous	небезпечний
threat / to threaten	загроза, загрожувати
to cause serious disruption	спричинити серйозні порушення
property	майно
environment	довкілля
victim	постраждалий
to occur / to happen	траплятися
horrible	жахливий
emergency management	керування нс
to mitigate consequences	пом'якшувати наслідки
to prepare for	підготуватися
to respond to	реагувати, відповідати

to recover from	одужати, подолати
assess	оцінка
to reduce the risks in advance	зменшити попередні ризики
contingent	контингент операцій
equipment failure	пошкодження обладнання
to take into consideration	взяти до уваги
a breach of security	порушення безпеки /прогалини у безпеці
loss of workforce	втрата робочої сили
health and safety incidents	інциденти з охорони праці
to include	включати
to raise the alarm	піднімати по тривозі
onsite emergency response	аварійне реагування на місці
crowd	натовп
fire extinguishing tanker	автоцистерна
fast response vehicle	автомобіль швидкого реагування
vehicles of gas protective service	автомобіль газодимозахисної служби
headquarters operative vehicle	штабний автомобіль
aerial lifting platform	автопідйомник колінчатий
ambulance vehicle	автомобіль швидкої допомоги
to provide	забезпечувати
to give the first aid	надавати першу допомогу
medical assistance	медична допомога
officer-in-charge	начальник караула
to plan escape routes	спланувати шляхи евакуації

Exercise 6. Answer the following questions.

1. Why do emergencies occur in modern world? 2. What emergencies do you know? 3. Why are emergencies dangerous? 4. When did Chornobyl disaster happen? 5. Who must be masters in emergency management? 6. What are the main items of emergency management? 7. What are the main steps of this process? 8. What do firefighters and rescuers take into consideration in case of emergency liquidation? 9. What does the success of emergency management depend on? 10. What does the emergency plan include? 11. What emergency vehicles do you know?

Exercise 7. Choose the suitable word.

1. Everybody in our society can (damage, suffer) from natural and environmental disasters. 2. Because of people's carelessness with fire, harmful substances, electrical appliances and current, code violation the number of emergency situations is constantly (decreasing, increasing). 3. Any kind of emergencies is usually very (dangerous, useful). 4. It threatens life or causes serious (destruction, disruption) to property, industry, agriculture or the environment. 5. Firefighters and rescuers must be masters in emergency (liquidation, management). 6. It is the process of mitigating (hazards, threats) and preparing for, responding to, and recovering from any kind of emergencies. 7. Planning, hazard identification,

training, testing and coordination are the most (necessary, important) items in emergency management. 8. In case of emergency liquidation firefighters and rescuers must (control, manage) their own (security, safety) and equipment (failure, damage). 9. The emergency plan must (exclude, include) (getting up, raising) the alarm and informing public. 10. These (cars, vehicles) provide (accident, incident) control, give the first aid and medical assistance.

Exercise 8. Choose true and false statements.

1. A road accident, train or air crash, fire, explosion, radioactive or toxic contamination, chemical or gas leakage, flood, earthquake, hurricane, storm, tornado are natural and environmental emergencies. Everybody in our society can suffer from them. 2. Because of people's carelessness with fire, harmful substances, electrical appliances and current, code violation the number of emergency situations is constantly decreasing. 3. Any kind of emergencies is usually very dangerous. 4. Emergency situations are useful for life property, industry, agriculture and the environment. 5. Doctors must be masters in emergency management. 6. Emergency management is the process of mitigating threats and preparing for, responding to, and recovering from any kind of emergencies. 7. Firefighters and rescuers do plan hazard identification, training, testing and coordination. 8. They identify and classify all threats. 9. The task of emergency management is to return to abnormal life conditions as soon as possible. 10. The task of the officer-in-charge is to make sure that all the staff members understand what they should do in an emergency and plan escape routes. 11. Chornobyl disaster is one of the most hazardous and horrible catastrophes of the 20-ieth century. 12. It happened on the 26-th of October 1990.

Exercise 9. Complete the following sentences.

1. An emergency is a situation ... from an event (such as a ... accident, train or air ..., fire, explosion, radioactive or toxic ..., chemical or gas leakage, flood, earthquake, hurricane, storm, tornado). 2. Everybody in our society can suffer from natural and environmental 3. Because of people's ... with fire, ... substances, ... appliances and current, code violation the number of ... situations is constantly increasing. 5. It ... life or causes serious ... to property, industry, agriculture or the environment. 6. Firefighters and rescuers must be masters in emergency 7. It is the process of ... threats and preparing for, responding to, and recovering from any kind of emergencies. 8. To mitigate the emergencies means to identify actions that may ... the risks in advance. 9. They usually take into consideration a ... of security, ... of workforce or loss of services. 10. In order to be successful the rescuers must have plans to respond ... to health and safety incidents. 11. A ... cloud spread from the plant over most of Europe. 12. Millions of people in our country and abroad became the ... of this catastrophe.

Exercise 10. Translate words and word-combinations in the following sentences.

1. План надзвичайної ситуації must включати raising the alarm and інформування суспільства, onsite emergency response, керування натовпом, evacuation, traffic management. 2. These транспортні засоби забезпечують incident control, надають першу допомогу and medical assistance. 3. The завдання of the officer-in-charge is to make sure that all the staff members understand what they should do in a у випадку нс and спланувати шляхи евакуації. 4. An emergency is a situation arising from an event (such as a road accident, train or air crash, пожежа, вибух, радіоактивне чи отруйне contamination, витік газу чи хімічної речовини, flood, землетрус, ураган, storm, tornado). 5. Because of people's carelessness with fire, harmful речовини, electrical пристрої and електричний струм, порушення правил пожежної безпеки the number of emergency situations is constantly increasing. 6. Any kind of emergencies is usually very небезпечний. 7. It загрожує life or спричиняє serious disruption to майну, industry, agriculture or the довкілля. 8. Firefighters and rescuers must be masters in керування нс. 9. Planning, визначення небезпеки, training, testing and coordination are the most important items in emergency management. 10. To respond means вжити необхідних заходів, щоб to зменшити ризику нс.

Exercise 11. Group in pairs

a) synonyms:

toxic, contamination, to reduce, road accident, society, disaster, appliance, constantly, dangerous, environment, to manage, firefighter, to prepare for, to respond to, assess, to minimize, to return, to control, safety, to aid, evaluation, staff members, poisonous, fireman, traffic accident, community, nature, pollution, device, to come back, catastrophe, hazardous, permanently, to get ready for, to react, security, to assist, personnel;

б) antonyms:

natural, normal, careless, harmful, to increase, dangerous, industry, unnatural, agriculture, important, possible, useful, safety, impossible, successful, effectively, health, to include, to understand, careful, to decrease, safe, unimportant, unsuccessful, danger, abnormal, ineffectively, illness, to exclude, to misunderstand.

Exercise 12. Form and translate the word-combinations which can be used with the following

a) noun "emergency":

situation, to arise from, in case of, to suffer, natural, harmful, the number of, dangerous, to threaten, management, to recover from, identification, classification, consequences, to respond, liquidation, plan, response, vehicles.

б) verb "to threaten":

everybody, society, nature, environment, people, life, firefighters and rescuers, normal life conditions, workforce, health, public, crowd, evacuation, traffic, victims, officer-in-charge, staff members;

в) adjective "electrical":

energy, current, appliances, installation, fire, contact, wire, train, car, stove, battery, power, charge, atmosphere, vehicle, discharge.

Exercise 14. Ask your friend using the text.

1. Хто рятує життя людей? 2. Які надзвичайні ситуації ти знаєш? 3. Чому виникають надзвичайні ситуації? 4. Чи є вони небезпечними? 5. Хто керує подоланням нс? 6. З чого складається план подолання нс? 7. Які транспортні засоби беруть участь у подоланні нс? 8. Хто надає першу допомогу постраждалим? 9. Хто планує шляхи евакуації під час нс? 10. Хто вживає необхідних заходів, щоб мінімізувати ризики від нс?

Exercise 15. Define the origin of the following emergencies. Form sentences using the pattern.

Зразок: Flood is a natural disaster.

Wildfire, flood, road accident, drought, train or air crash, fire, volcanic eruption, explosion, radioactive or toxic contamination, chemical or gas leakage, earthquake, hurricane, storm, tornado, thunderstorm.

Exercise 16. Translate the following sentences, using the necessary word. Use the text.

1. An emergency ... situation arising from an event. 2. A road accident, train or air crash, fire, explosion, radioactive or toxic contamination, chemical or gas leakage, flooding, earthquake, hurricane, storm, tornado ... the examples of natural and environmental emergencies. 3. Any kind of emergencies ... usually very dangerous. 4. Firefighters and rescuers must ... masters in emergency management. 5. It the process of mitigating threats and preparing for, responding to, and recovering from any kind of emergencies. 4. In case of emergency liquidation firefighters and rescuers must ... their own safety and equipment failure. 5. The emergency plan must raising the alarm and informing public, onsite emergency response, crowd management, evacuation, traffic management. 6. Emergency vehicles (fire extinguishing tankers, fast response vehicles, vehicles of gas protective service, headquarters operative vehicles, aerial lifting platform and ambulance vehicle) also very important. 7. These vehicles incident control, give first aid and medical assistance. 8. The task of the officer-in-charge ... to make sure that all the staff members understand what they should ... in an emergency and ... escape routes.

TASK II

EMERGENCY RESCUE OPERATIONS. BODY PROTECTION AND SIZE-UP.

I. PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Plan, to utilize, automobile, personal, protection, necessary, excessive heat, firefighting clothing, firefighting suit, gloves, to equip, steel insoles, puncture

wounds, lungs, respiratory tract, vulnerable, injury, body area, protective breathing equipment, eye shield, vital, susceptible, size-up, estimation, judgment, continuous.

Exercise 2. Train the pronunciation of the following international words. Translate them.

Tornadoes, community, incident, local, method, operation, absolutely, gas, steel, effective, respiratory tract, special, shield, vital, to form, process, situation, control, fact, to determine.

II. WORD-BUILDING

able – суфікс прикметника:

e.g. memorable, variable;

ic - суфікс прикметника:

e.g. electric, economic;

al – суфікс прикметника:

e.g. central;

ant, ent – суфікс прикметника:

e. g. important, different;

ary, ory- суфікс прикметника:

e.g. monetary, contributory;

ful – суфікс прикметника:

e.g. useful;

less – суфікс прикметника:

e.g. helpless;

ive – суфікс прикметника:

e. g. progressive;

ous – суфікс прикметника:

e.g. famous;

y – суфікс прикметника:

e.g. easy.

Exercise 3. Find suffixes in the following words and translate them.

dynamic, respectable, advisable, changeable, economic, electric, durable, phonetic, atomic, windy, talkative, secondary, fruitful, wonderful, helpless, necessary, hungry, acceptable, historical, linguistic, courageous, different, careful, dangerous, postal, formal, directional, reasonable, valuable, excusable, convertible, convincing, effective, rotative, sensitive, peaceful, gainful, joyful, joyless, tasteless, faithless, sleepy, funny, silky, joky, screamy, ruinous.

Exercise 4. Form adjectives by means of the suffixes. Translate the words.

-able: dispute, fashion, favour, service;

-al: digit, experiment, sculpture, centre, culture, incident;

-ible: access, sense;

-ive: to act, to attract, to elect, to direct, to restrict, to compare;

-ful: doubt, event, fright, scorn;

-less: force, job, fear, defence, use, sleep, sight, fortune;
-y: dream, dust, frost, fog, rain, sun;
-ous: glory, fame, space, scandal.

Exercise 5. Define suffixes in the following words and say to what part of speech they belong. Translate the words.

Condition, operation, carelessness, situation, local, emergency, utilize, possible, facility, mutual, department, underground, underwater, wrecked, personal, protection, fire fighter, absolutely, necessary, excessive, puncture, effective, respiratory, vulnerable, special, attention, protective, equipment, vital, susceptible, estimation, evaluation, opinion, judgement, continuous, action.

Exercise 6. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

To respire, respiration, respirator, respiratory; to operate, operated, operation; to situate, situation, situated, situational; to utilize, utility, utilization, utilitarianism; susceptibility, susceptible, susceptibleness; care, careful, carefully, carefulness, careless, carelessly, carelessness; to emerge, emergency, emergent; to locate, local, locality, localization, to localize, locally; mutual, mutuality, mutually; facile, facilitate, facilitation, facility; attention, attentive; to protect, protective, protector, protection; estimate, estimation, estimative, estimator, estimably.

III LEXICAL UNIT

Exercise 7. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

DANGERS OF EMERGENCIES

Because the dangers of extreme weather conditions (for example floods and tornadoes) no community can be considered safe from the incidents which may cause the need for rescue operations. Add to that the carelessness of people with fire or automobiles, and rescue situations increase. An organized local emergency plan should be made in advance which will utilize all possible local facilities and mutual aid in the event of the disaster. Planning should include the wide range of methods needed by the fire department to rescue the victim who may be underground, underwater, in a wrecked automobile or high in a burning building. Personal protection for firefighters during a rescue operation is absolutely necessary. A firefighter needs protection against the weather, excessive heat, and fire gases. Firefighting clothing, such as helmet, firefighting suit, gloves, and rubber boots equipped with steel insoles to protect the feet from puncture wounds will provide effective protection. The lungs and respiratory tract are probably more vulnerable to injury than any other body area. For this reason, special attention is devoted to protective breathing equipment. Face and eye shields are necessary during some rescue operations, for these vital areas are also quite susceptible to injury.

Size-up is an estimation of a condition from which an opinion or judgment can be formed. It is a continuous process of evaluating existing conditions. Size-up is never completed until the situation is under control. Size-up includes learning the facts of the situation, understanding the probabilities, knowing your own situation (manpower, equipment, determining plan of action).

danger	небезпека
extreme weather conditions	надзвичайні погодні умови
flood	повінь
safe	безпечний
incident	випадок
to cause	спричинити
need	потреба
rescue operations	рятувальні дії, операції
to add	додати
carelessness	необережність
to increase	збільшувати
an organized local emergency plan	(план дій у випадку надзвичайної ситуації)
in advance	завчасно
to utilize	використовувати
facilities	засоби, пристрої
mutual aid	взаємодопомога
disaster	лихо, катастрофа
to include	включати
the wide range	широкий спектр
fire department	пожежна частина, підрозділ
to rescue a victim	рятувати постраждалого
a wrecked automobile	автомобіль, який зазнав катастрофи
a burning building	будівля, що горить
personal protection	особистий захист
excessive heat	надмірно висока температура
fire gases	горючі гази
firefighting clothing	одяг пожежника
helmet	каска
firefighting suit	пожежно-захисний костюм
gloves	краги
rubber boots	гумові черевики
steel insoles	металеві вкладки
to protect	захищати
puncture wounds	колоті рани
to provide	забезпечувати
lungs	легені
respiratory tract	органи дихання
vulnerable	вразливий
to injure	пошкоджувати
protective breathing equipment	засоби індивідуального захисту

face and eye shields	захист обличчя та очей
vital areas	життєво важливі ділянки тіла
opinion	думка, точка зору
judgment	остаточне рішення, оцінка
continuous	тривалий
to complete	закінчити
manpower	особовий склад
equipment	обладнання
to determine	визначати

Exercise 8. Remember the following words and word combinations.

Danger, extreme weather conditions, flood, safe, incident, to cause, rescue operations, carelessness, to increase, emergency plan, to utilize, mutual aid, disaster, to include, to exclude, fire department, to rescue a victim, a wrecked automobile, a burning building, personal protection, excessive heat, fire gases, fire-fighting clothing, helmet, firefighting suit, gloves, rubber boots, to protect, puncture wounds, to provide, lungs, respiratory tract, vulnerable, to injure, protective breathing equipment, face and eye shields, vital areas, evaluation, to complete, size-up, manpower, to equip, equipment, to determine, determination.

Exercise 9. Translate into Ukrainian.

Danger, extreme weather conditions, flood, to consider, safe, to cause rescue operations, to add, carelessness, rescue situation, to increase, an organized local emergency plan, to make in advance, to utilize, local facilities, mutual aid, disaster, to include, tool, method, fire department, to rescue a victim, to be underground, to be underwater, to be in a wrecked automobile, to be high in a burning building, personal protection, firefighter, to need protection against the weather, excessive heat, fire gases, firefighting clothing, helmet, firefighting suit, gloves, rubber boots, wound, to provide effective protection, respiratory tract, to be vulnerable to injury, protective breathing equipment, face and eye shields, vital areas, to be susceptible to injury, size-up, estimation, to form an opinion or judgment, to complete, manpower, equipment, to determine the plan of action.

Exercise 10. Translate into English.

Небезпека, небезпечний, надзвичайні погодні умови, повінь, ураган, рятувати, рятувальник, рятувальні операції, безпечний, потреба у рятувальних операціях, необережне поводження з вогнем, скласти план дій в умовах надзвичайної ситуації, використовувати всі можливі сили та засоби, взаємодопомога, природне лихо, катастрофа, пожежний підрозділ, рятувати постраждалих, знаходитись під землею, під водою, у понівеченому автомобілі, на верхніх поверхах палаючого будинку, особистий захист, надвисока температура, горючі гази, каска, краги, пожежно-захисний костюм, гумові черевики, рана, забезпечити ефективний захист, органи дихання, легені, пошкодити, вразливий, приділяти особливу увагу, засоби індивідуального захисту, захист обличчя та очей, життєво-важливі ділянки

тіла, чутливий, оцінка надзвичайної ситуації, наявний особовий склад, визначити план дій.

Exercise 11. Insert the necessary verb. Use the text.

1. No community can be (вважати) safe from incidents which may (спричинити) the need for rescue operations. 2. (Додайте) to that the carelessness of people with fire or automobiles, and rescue situations (збільшуватися). 3. An organized local emergency plan should be (скласти) in advance. 4. It will (використовувати) all possible local facilities and mutual aid in the event of the disaster. 5. Planning should (включати) the wide range of tools and methods needed by the fire department (врятувати) a victim who may be underground, underwater, in a wrecked automobile or high in a burning building. 6. A fire fighter (потребує) protection against the weather, excessive heat, and fire gases. 7. Firefighting clothing, such as helmet, firefighting suit, gloves, and rubber boots (оснащені) with steel insoles (захищати) the feet from puncture wounds will (забезпечувати) effective protection. 8. The lungs and respiratory tract are probably more vulnerable (пошкоджувати) than any other body area. 9. For this reason, special attention is (приділяється) to protective breathing equipment. 10. Size-up is never (завершувати) until the situation is under control.

Exercise 12. Answer the following questions.

1. Why can no community be considered safe from incidents which may cause the need for rescue operations? 2. What will increase the rescue situation? 3. What should be made in advance in the event of the disaster? 4. What should planning include? 5. What is absolutely necessary for firefighters during a rescue operation? 6. What protection does a firefighter need against the weather, excessive heat, and fire gases? 7. What will provide effective protection? 8. What is probably more vulnerable to injury than any other body area? 9. Why are face and eye shields necessary during some rescue operations? 10. What is size-up? 11. When is size-up completed? 12. What does size-up include?

Exercise 13. Say if these statements are true or false. Specify your answer using the text.

1. Because the dangers of extreme weather conditions no community can be considered safe from incidents which may cause the need for rescue operations. 2. Add to that the carelessness of people with fire or automobiles, and rescue situations decrease. 3. An organized local emergency plan should be made in advance. 4. It will not utilize all possible local facilities and mutual aid in the event of the disaster. 5. Planning should include the wide range of tools and methods needed by the fire department to rescue a victim. 6. Victims may be found underwater, underground, in a wrecked automobile or high in a burning building. 7. Personal protection for fire fighters during a rescue operation is not necessary. 8. A fire fighter does not need any protection against the weather, excessive heat, and fire gases. 9. Firefighting clothing, such as helmet, firefighting suit, gloves, and rubber boots will provide effective protection. 10. The lungs and respiratory tract

are not probably more vulnerable to injury than any other body area. 11. For this reason, special attention is not devoted to protective breathing equipment. 12. Face and eye shields are necessary during some rescue operations, for these vital areas are also quite susceptible to injury. 13. Size-up is a short process of evaluating existing conditions. 14. Size-up is never completed until the situation is under control.

Exercise 14. Complete the following sentences using the text.

1. Floods and tornadoes may cause..... . 2. Add to that the carelessness of people with fire or automobiles, and 3. An organized should be made in advance. 4. It will utilize all possible in the event of the disaster. 5. Planning should include needed by the fire department 6. A victim may be 7. for fire fighters during a rescue operation is absolutely necessary. 8. A fire fighter needs protection 9. Fire fighting clothing, such as equipped with steel insoles to protect the feet from puncture wounds will provide 10. The lungs and respiratory tract are probably more than any other body area. 11. Size-up is of a condition from which an opinion or judgment can be formed. 12. Size-up is never completed until 13. Size-up includes learning , understanding , knowing your own situation (.....), plan of action.

Exercise 15. Group synonyms in pairs.

Danger, event, community, to suppose, to think, safe, cause, rescue, to grow, plan, to utilize, help, disaster, to protect, to fit, susceptible, evaluation, to finish, to end, possibility, to determine, hazard, incident, accident, society, to consider, secure, reason, motive, salvation, to increase, scheme, to use, aid, catastrophe, to defend, to save, to equip, vulnerable, estimation, to complete, probability, to define.

Exercise 16. Group antonyms in pairs.

To complete, safe, to increase, to understand, to start, dangerous, careless, to decrease, possible, unnecessary, effective, short, to misunderstand, impossible, careful, necessary, ineffective, continuous.

Exercise 17. Match the following words.

Safe	make safe from danger;
rescue	protected from danger;
evaluate	protective covering for head as worn by firefighters;
helmet	find out, decide;
glove	help;
aid	covering of for the hand;
vulnerable	keep safe from danger;
injury	happening which attracts general attention;
to protect	capable of being damaged, not protected against attack;
incident	harm, damage;
situation	person, animal suffering injury, pain, loss;

victim	condition, state of affairs at a certain time;
fire	of a person not taking care; thoughtless;
careless	condition of burning;
excessive	hotness;
heat	too much, too great, extreme.

Exercise 18. Combine the following words making all possible word combinations.

Extreme, weather, conditions, safe, incident, to cause, rescue, operation, carelessness, people, fire, situation, to increase, local, emergency, plan, to make, in advance, to utilize, facilities, mutual, aid, disaster, to include, method, fire, department, victim, to be underground, underwater, wrecked, automobile, burning, building, personal, protection, excessive, heat, effective, protective, breathing, equipment, vital, areas.

TASK III

RESCUE FROM BURNING BUILDINGS

I. PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Firefighter, a burning building, to perform rescue work, body surface, heat and flame, clothing, self-contained protective breathing equipment, regulation, rope guide lines, extremely, hazardous, valuable, fire streams, various characteristics, exit, to reach, an occupied public gathering place, serious complications, majority, panic, sanitariums and asylums, occupants, search and rescue procedures, to be adhered, successfully, essential element, speedy, safe.

Exercise 2. Train the pronunciation of the following international words.

Translate them.

Selection, regulation, practice, extremely, situation, radio, characteristics, normal, exit, public, serious, natural, to block, evacuation, fact, to unnerve, panic, to result, institution, hospital, sanitarium, to present, procedure, essential, element, operation.

WORD-BUILDING

ly – суфікс прислівника:

e.g. nearly, quickly, slowly;

th – суфікс іменника, утвореного від прикметника або дієслова та порядкового числівника:

e.g. nine – the ninth; wide – width;

ize – суфікс дієслова

ify – суфікс дієслова

en - суфікс дієслова

e.g. to analyze; specify; to lessen.

PREFIXES:

un – префікс, що має протилежне значення;

e.g. equal – unequal; lucky - unlucky;
in – префікс, що має протилежне значення;
e.g. different – indifferent; direct – indirect;
a – префікс, що позначає стан;
e.g. sleep – asleep;
en - префікс, що позначає стан;
e.g. able- enable;
pre - префікс, що позначає час;
e.g. war – prewar;
post - префікс, що позначає час;
e.g. war – postwar;
dis - префікс, що має протилежне значення;
e.g. to arm – disarm;
im – префікс, що має протилежне значення;
e.g. mobile – immobile;
ir – префікс, що має протилежне значення;
e.g. resistible –irresistible;
mis - префікс, що має протилежне значення;
e.g. understand – misunderstand.
re – префікс, що означає повторну дію
e.g. write – rewrite;
il - префікс, що має протилежне значення;
e.g. legal – illegal; fated – ill-fated.

Exercise 3. Define affixes in the following words and say to what part of speech they belong.

Asleep, undone, endanger, enslave, reread, to analyse, rewrite, disbelief, disagreement, disagree, postgraduate, impossible, irregular, unnecessary, untidy, unusually, uncertain, to identify, unexpected, unfair, the fifth, to broaden, unemployment, dismiss, unfamiliar, unfinished, dissatisfied, disobey, dislike, disquiet, immemorial, immodest, immature, immoral, preschool, length, width, preparatory, prepaid, preliminary, postwar, to neutralize, inability, inaccuracy, indefinite, independence, rearrange, ill-luck, illimitable, ill-advised.

Exercise 4. Form new words by means of the following affixes.

un – comfortable, aware, known, armed, decided;
in – correct, decency, distinct, dignity, conclusive;
en – fold, force, grave, graft, gulf;
pre – recorded, view;
post – war, graduate;
dis – courage, cord, grace, organize, order;
re – assure, arm, call, awake, capture;

im – mortal, patient, balance, passable, polite;

ir – regular, resistible;

mis – chance, behave, calculate, apprehension, appropriate.

il – logical, legality, humoured, treatment, feeling.

Exercise 5. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

To fight, fighter, fighting; to enter, entrance; to burn, burning; to build, builder, building; to perform, performance, performer; to rescue, rescuer; to work worker; to select, selector, selectively, selective, selection; use, user, useful, usefulness; to regulate, regulation, regulative; to guide, guider; dark, to darken, darkness; hazard, hazardous; value, valuable; to vary, various, variability; to connect, connection, connective; to occupy, occupation, occupant; to complicate, complication, complicated; to exist, existence; to evacuate, evacuation; to develop, development, developer; possible, possibility; to present, presentation; to prepare, preparation; to move, mover, movement; safe, safety, safely; to aggravate, aggravator, aggravation; important, importance; to adhere, adherence, adherent; success, successful, successfully, unsuccessful; essence, essential, essentially; speed, speedy.

LEXICAL UNIT

Exercise 6. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

RESCUE FROM BURNING BUILDINGS

When firefighters enter a burning building to perform rescue work, they must first consider their own protection. In order to protect the body surface from heat and flame, proper clothing should be worn. The selection and use of self-contained protective breathing equipment should be a regulation. Rope guide lines tied to a rescuer's body is considered to be good practice when a rescue needs to be performed in the dark or under extremely hazardous situations.

Portable radios are very valuable in rescue work. Fire streams of various characteristics are also often used in connection with protection for firefighters and victims. Victims may be trapped in a burning building and their normal means of exit are cut off by fire. In order to reach such victims, fire department ladders may need to be used. If a fire occurs in an occupied public gathering place, serious complications may exist. If the natural exits are blocked, the situation calls for evacuation through exits with which the occupants are not familiar. The very fact that fire exists in a building usually unnerves a majority of the people to an extent that panic may result and complications develop. A public gathering place should be emptied as quickly as possible. Buildings should be provided with fire escapes and multiple exits. Institutions such as hospitals, rest homes, sanitariums and asylums present a condition in which the occupants may be unable to walk. Those

who perform rescue work must be prepared to move the occupants to safety without further aggravating their condition. The most important and hazardous duty of a fire fighter is the rescue of occupants from buildings involved in fire. Certain search and rescue procedures must be adhered to in order to find and remove fire victims successfully and safely. The most essential element in rescue work is time. Rescue operations must be speedy and safe.

to wear носити

selection вибір

self-contained protective breathing equipment засіб індивідуального захисту

regulation норма, правило

to tie прив'язувати

valuable цінний

to be trapped потрапити в пастку

exit вихід

to cut off відрізати

to reach добиратися

to rescue рятувати

rescuer рятувальник

fire department ladders драбини

to use користуватися

to occur траплятися

an occupied public gathering place місце великого скупчення людей

serious complications серйозні ускладнення

to exist існувати

to call for вимагати

evacuation евакуація

occupants мешканці

familiar знайомий

to unnerve нервувати

majority більшість

to develop розвивати

to empty звільнити

fire escapes пожежні виходи

multiple численний

institutions установи, заклади

asylum притулок, психіатрична лікарня

to perform rescue work здійснювати рятувальні заходи

to move перевозити, переміщати, транспортувати

safety безпека

to aggravate погіршувати

to improve поліпшувати, удосконалювати

hazardous небезпечний

duty обов'язок

search пошук

to be adhered бути пов'язаним

to remove fire victims safely вивести постраждалих від пожежі у безпечне місце

essential суттєвий

Exercise 7. Remember the following words and word combinations.

Self-contained protective breathing equipment, regulation, to be trapped, exit, to cut off, to reach, fire department ladders, to use, to occur, an occupied public gathering place, serious complications, to exist, evacuation, occupants, majority, minority, to develop, to empty, fire escapes, institution, to perform rescue work, to move, safety, to aggravate, to improve, hazard, hazardous, duty, search, to search for, to remove fire victims safely, essential, to rescue, rescuer.

Exercise 8. Translate into Ukrainian.

Firefighter, to enter a burning building, to perform rescue work, to wear proper clothing, self-contained protective breathing equipment, regulation, to tie rope guide lines, rescuer, extremely hazardous situation, portable radio, valuable in rescue work, fire streams of various characteristics, to be trapped in a burning building, normal means of exit, to be cut off by fire, to reach victims, ladder, to occur, an occupied public gathering place, serious complications, to exist, natural exits, to be blocked, evacuation through exits, to empty, fire escape, multiple exits, sanitarium, asylum, to move the occupants to safety, aggravating condition, the rescue of occupants from buildings involved in fire, search and rescue procedures, to find and remove fire victims successfully and safely.

Exercise 9. Translate into English.

Будівля, що горить, здійснювати рятувальні операції, носити відповідний захисний одяг, індивідуальний дихально-рятувальний пристрій, надзвичайно небезпечні ситуації, переносний радіоприймач, потрапити у пастку в будівлі, яка горить, звичайні способи виходу, бути відрізаним вогнем, дістатися до постраждалих, пожежна драбина, трапитися, місця з великим скупченням людей, блокувати вихід, евакуація, звичний вихід, мешканці, ускладнення, пожежний вихід, установа, санаторій, притулок, психіатрична лікарня, безпека, безпечний, погіршувати, покращувати, найважливіший та найнебезпечніший обов'язок пожежника, процедура пошуку та рятування.

Exercise 10. Insert the necessary verb. Use the text.

1. When firefighters a burning building to ... rescue work, they must first consider their own protection. 2. In order to the body surface from heat and flame, proper clothing should be worn. 3. Fire streams of various characteristics

are also often in connection with protection for firefighters and victims. 4. Victims may be ... in a burning building and their normal means of exit are ... off by fire. 5. In order to ... such victims, fire department ladders may need to be used. 6. If a fire ... in an occupied public gathering place, serious complications may 7. If the natural exits are ..., the situation ... evacuation through exits with which the occupants are not familiar. 8. The very fact that fire exists in a building usually ... a majority of people to an extent that panic may ... and complications 9. A public gathering place should be ... as quickly as possible. 10. Buildings should be ... with fire escapes and multiple exits. 11. Those who ... rescue work must be ... to move the occupants to safety without further aggravating their condition.

Exercise 11. Answer the following questions.

1. What must firefighters consider when they enter a burning building to perform rescue work? 2. What should be worn in order to protect the body surface from heat and flame? 3. What should be a regulation? 4. What is considered to be good practice when a rescue needs to be performed in the dark or under extremely hazardous situations? 5. What is very valuable in rescue work? 6. What is often used in connection with protection for firefighters and victims? 7. Who may be trapped in a burning building? 8. When are fire department ladders used? 9. What happens if a fire occurs in an occupied public gathering place? 10. What does the situation call for if the natural exits are blocked? 11. What usually unnerves a majority of people? 12. How quickly should a public gathering place be emptied? 13. What should buildings be provided with? 14. For what must rescuers be ready performing rescue work in such institutions as hospitals, rest homes, sanitariums and asylums? 15. What is the most important and hazardous duty of a fire fighter? 16. Must certain search and rescue procedures be adhered to in order to find and remove fire victims successfully and safely? 17. What is the most essential element in rescue work? 18. Must rescue operations be speedy and safe?

Exercise 12. Say if these statements are true or false. Specify your answer using the text.

1. When firefighters enter a burning building to perform rescue work, they must first consider their own protection. 2. In order to protect the body surface from heat and flame, proper clothing should be worn. 3. The selection and use of self-contained protective breathing equipment should not be a regulation. 4. Rope guide lines tied to a rescuer's body is considered to be bad practice when a rescue needs to be performed in the dark or under extremely hazardous situations. 5. Portable radios are not very valuable in rescue work. 6. Fire streams of various characteristics are also often used in connection with protection for firefighters and

victims. 7. Victims may be trapped in a burning building and their normal means of exit are cut off by fire. 8. If a fire occurs in an occupied public gathering place, serious complications may not exist. 9. If the natural exits are blocked, the situation calls for evacuation through exits with which the occupants are familiar. 10. The very fact that fire exists in a building usually does not nerve a majority of people. 11. A public gathering place should be emptied as quickly as possible. 12. Buildings should not be provided with fire escapes and multiple exits. 13. Institutions such as hospitals, rest homes, sanitariums and asylums present a condition in which the occupants may be unable to walk. 14. Those who perform rescue work must be prepared to move the occupants to safety without further aggravating their condition. 15. The most important and hazardous duty of a fire fighter is the rescue of occupants from buildings involved in fire. 16. Certain search and rescue procedures must not be adhered to in order to find and remove fire victims successfully and safely. 17. The most essential element in rescue work is time. 18. Rescue operations must not be speedy and safe.

Exercise 13. Complete the following sentences using the text.

1. When firefighters enter a ... building to perform ..., they must first consider their own 2. In order to protect the body surface from ..., proper clothing should be worn. 3. The selection and use of self-contained equipment should be a regulation. 4. Rope guide lines tied to a rescuer's body is considered to be good practice when a rescue needs to be performed in the dark or under extremely situations. 5. Portable radios are very in rescue work. 6. Fire ... of various are also often used in connection with protection for firefighters and victims. 7. Victims may be ... in a burning building and their normal means of ... are cut off by fire. 8. In order to reach such ... , fire department may need to be used. 9. If a fire occurs in an occupied place, serious may exist. 10. If the ... exits are blocked, the situation calls for ... through exits with which the occupants are not familiar. 11. The very fact that fire exists in a building usually a majority of people to an extent that ... may result and complications develop. 12. A public gathering place should be emptied as 13. Buildings should be provided with fire ... and exits. 14. Institutions such as hospitals, rest homes, sanitariums and asylums present a condition in which ... may be unable 15. Those who perform rescue work must be prepared to move the occupants to ... without further their condition. 16. The most ... and duty of a fire fighter is the rescue of occupants from buildings ... in fire. 17. Certain ... and ... procedures must be adhered to in order to find and remove fire victims and 18. The most ... element in rescue work is 19. Rescue operations must be ... and

Exercise 14. Group synonyms in pairs.

To come into, to perform, to rescue, hazardous, occupants, to disturb, to irritate, to furnish, to supply, fire exits, safety, vital, duty, to seek, to examine, to attach, essential, speedy, to enter, to execute, to do, to accomplish, to save, dangerous, dwellers, to unnerve, to provide, fire escapes, security, important, obligation, to search, to examine, to adhere, quick.

Exercise 15. Group antonyms in pairs.

To go out, bad practice, light, safe, secure, the same, often, to disconnect, occupied, complication, natural, familiar, to unnerve, majority, quickly, possible, unimportant, essential, to enter, good practice, dark, hazardous, various, rarely, to connect, unoccupied, simplification, unnatural, unknown, to calm, minority, slowly, impossible, important, unessential.

Exercise 16. Match the following words.

to protect	portion of burning gas, blaze of light;
flame	keep safe from danger, enemies, against attack;
equipment	remove what is inside;
regulation	piece or length of thick strong cord or wire cable;
rope	rule, order, authoritative direction;
hazardous	of great value, worth of use;
valuable	risky, dangerous;
stream	catch in a trap;
to trap	current which moves continuously and smoothly in one direction;
to burn	way out;
exit	damage, hurt, destroyed by fire;
to reach	two lengths of wood, metal or rope used in climbing up and down;
ladder	extend, go, pass;
to block	withdraw from;
to evacuate	make movement difficult and impossible;
occupant	uncontrolled quickly spreading, fear;
panic	person who occupies the house, office, room;
to empty	things needed for a particular purpose;
escape	having many parts or elements;
multiple	find the way out, get free and away;
to aggravate	examine, look carefully at, through or into;
to search	make worse or more serious;
essential	necessary, most important.

Exercise 17. Combine the following words making all possible word combinations.

To enter, burning, building, to perform, rescue, work, to protect, body, surface, proper, clothing, to wear, protective, breathing, equipment, extremely, hazardous situation, to be trapped, victims, normal, means, exit, to cut off, by, fire, to occur, occupied, public, gathering, place, serious, complications, natural, to be blocked, evacuation, occupants, to unnerve, to develop, to empty, escapes, multiple, to move, to aggravate, condition, important, hazardous, duty, search, procedures, to find, to remove, successfully, safely, essential, element, operations, speedy, safe.

Тема 2. Служба цивільного захисту в Україні. Основні завдання служби цивільного захисту в Україні.

TASK I

RESCUE FROM DEMOLISHED BUILDINGS

PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Victim, to demolish, immediate, a surface and lightly trapped victim, injured persons, a heavily-trapped victim, to require, proficient, tools, floor, roof, fail, to drop, to form voids, bearing walls, debris уламки, basement, to fall, to dig, to undertake, to carry out, to bring victims, wide, narrow, satisfactory, to drive along tunnels, to simplify.

Exercise 2. Translate the following words without using the dictionary.

To demolish, immediate, person, complicated, type, service, to train, construction, collapse, equipment, section, to form, destruction, bearing walls, debris, basement, tunnel, tunneling, process, method, impractical, to construct.

WORD-BUILDING

auto – походить від грецького слова “autos” що означає „сам”
e.g. automatic, autopilot, autostarter;

bio – походить від грецького слова “bios” що означає „життя”
e.g. biology, bionics;

eco

e.g. ecology, economics;

geo – позначає наукові поняття:

e.g. geometry, geology;

graph – має значення „щось написаного”:

e.g. phonograph, telegraph;

hydro

e.g. hydrodynamic, hydromechanic.

anti – протилежне значення:

e.g. antiseptic - антисептичний;

bi – подвійний, два, двічі;

e.g. bilingual - двомовний;

by – той, що має другорядне значення:

e.g. byelection – додаткові вибори;

cent(i) – сто, сота частина:

e.g. centimeter - сантиметр;

chron(o) – той, що має відношення до часу:

chronology - хронологія;

co – об'єднання, спілка, співробітництво:

e.g. cooperate - співробітничати;

con (-col, -com, -cor – в залежності від наступного звука) – означає спільні дії, зусилля, взаємодію:

e.g. consensus - згода;

contra – має протилежне значення:

e.g. to contradict – заперечувати.

Exercise 3. Define the affixes in the following words and say to what part of speech they belong.

Automation, automatic, automobile, automatism, automotive, autosuggestion, autonomist, autonomous; biometry, biologist, biochemist, biosphere, biological, biographer, biophysics; economically, economic, economist, ecological, ecology; geometrician, geophysical, geometer, geometrical, geographic, geologist, geographer; photograph, photographer, telegraph, phonograph, hydrographic, hydrocarbon, hydrosphere, hydrophobia, hydropathic, hydrometer, hydrology, hydrogen, hydrosopic, hydrostatic, hydroplane, absence, absent-minded, antiaircraft, antibody, anticyclone, antifreeze, biathlon, biaxial, bicolour, biceps, bicentenary, by-effect, by-matter, by-law, by-pass, by-lane, centigrade, centner, centigramme, centime, chronicle, chronographer, chronometer, chronically, co-obligator, cooperation, cooperative, contrary, contradictory, contradictor.

Exercise 4. Form new words by means of the following prefixes.

ab: negation, normal, solve;

anti: catalyst, gas, gen, hero, flash, missile, poison;

bi: monthly, millenary, phase, polar, neutron;

by: blow (боковий вітер), path (бокова стежка), reaction (побічна реакція), product;

centi: meter, grade;

chrono: - meter;

co: operation, owner, signatory;

contra: band, bass, rotation, actual.

Exercise 5. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

Difficult, difficulty; to demolish, demolished, demolition; immediate, immediately, immediacy; light, lightly, lightness, to lighten; to injure, injury, injured, injurious; quick, quickly, quickness, to quicken; heavy, heavily, heaviness; to train, training, trainer; to work, worker; to construct, construction, constructive, constructor, constructed; proficient, proficiency, proficiently; weak, to weaken, weakness, weakly; to destruct, destruction, destructor, destructive; base, basement, baseness; trap, to trap, trapped, trapper; necessary, necessity, necessitous, necessarily, necessitate; tunnel, tunneling; to operate, operation, operative, operator, operatively; danger, to danger, dangerous, dangerously; practice, practical, impractical, practically, impractically, possible, impossible, possibility, impossibility; sufficient, sufficiency, insufficient, sufficiently, insufficiently; to satisfy, satisfaction, satisfactory, unsatisfactory, satisfactorily, unsatisfactorily; to proceed, procedure; simple, simplicity, to simplify.

LEXICAL UNIT

RESCUE FROM DEMOLISHED BUILDINGS.

Exercise 6. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

The difficulty that may be encountered in reaching a victim in a demolished building depends upon conditions as they are found. Immediate rescue of surface and lightly trapped victims should be accomplished first. This immediate rescue will take care of injured persons who are not trapped to the extent that their rescue can be quickly accomplished. Rescue of a heavily-trapped victim is a more complicated task and requires more time. This type of rescue depends upon the services of trained rescue workers who have knowledge of building construction and collapse and who are proficient in the use of rescue tools and equipment.

When floors support fail in any type of building, the floors and roof may drop in large sections and form voids. Weakening or destruction of bearing walls may cause the floors or the roof to collapse. This collapse may cause the debris to fall as far as the lower floor or basement.

In order to reach a victim that is buried or trapped beneath debris, it is sometimes necessary to dig a tunnel as a means of escape. Tunneling is a process of digging one's way through debris during rescue operations. Tunneling is a slow, dangerous process and should be undertaken only after all methods are found impractical. Tunneling should be carried out from the lowest possible level and it

should not be used for general search. Tunneling may, however, be used to reach a void under a floor where further search is to be continued. A tunnel must be of sufficient size to permit rescuers to bring victims out and it should not be constructed with abrupt turns. Tunnels as small as 30 inches wide and three feet high have proved satisfactory for most rescue work. Tunnels should be driven along a wall whenever it is possible. This procedure simplifies rescue operations.

to encounter стикатися

victim постраждалий

to demolish зруйнувати

to depend залежати

immediate негайний

surface and lightly trapped victims постраждалі, які знаходяться на поверхні або близько від поверхні

to take care турбуватися

injured persons поранені, постраждалі

a heavily-trapped victim постраждалі, які знаходяться глибоко під завалами

complicated складний

to require потребувати

proficient досвідчений, знаючий

tools інструменти

floor поверх, підлога

to support підтримувати

fail руйнування

roof дах

to drop впасти, обвалитися

to form утворити

voids пустоти

weakening ослаблення

bearing walls несучі стіни

debris уламки

to fall падати

basement фундамент

to be buried бути похованим

to dig копати

to undertake здійснювати

to carry out проводити, здійснювати

to bring victims out винести постраждалих на поверхню

abrupt turns круті повороти

wide широкий
narrow вузький
to prove доводити
satisfactory задовільний, достатній
to drive along прокладати
to simplify спрощувати

Exercise 7. Translate into Ukrainian.

Difficulty, to encounter, a demolished building, to depend upon conditions, immediate rescue, lightly trapped victims, to take care, injured persons, heavily-trapped victims, a complicated task, trained rescue workers, construction, collapse, proficient, use of rescue tools and equipment, to support, to fail, to drop, large sections, to form voids, to weaken, destruction of bearing walls, floor, roof, debris, to fall, basement, to bury, to dig a tunnel, a means of escape, tunneling, rescue operations, dangerous process, impractical, level, general search, sufficient size, to permit, rescuer, to bring victims out, to construct, abrupt turns, to prove, satisfactory, rescue work, to simplify rescue operations.

Exercise 8. Translate into English.

Труднощі, зустрічатися/стикатися, зруйнована будівля, залежати від умов, негайні рятувальні дії, постраждали, які знаходяться під поверхневими завалами, піклуватися, поранені, постраждалі, які знаходяться глибоко під завалами, складне завдання, підготовлені рятувальники, будівля/конструкція, руйнація, досвідчений/обізнаний, використання рятувальних інструментів та обладнання, підтримувати, падати, утворювати пустоти, послаблювати, руйнування несучих стін, поверх/підлога, дах, уламки/руїни, фундамент/основа, поховати, викопати тунель, спосіб евакуації/відходу, прокладання тунелю, рятувальні операції, небезпечний процес, непрактичний, рівень, загальний пошук, достатній розмір, дозволяти, рятувальник, винести постраждалого на поверхню, будувати, різкі повороти, доводити, задовільний, рятувальна робота, спрощувати рятувальні операції.

Exercise 9. Insert the necessary verb. Use the text.

1. The difficulty that may be in reaching a victim in a demolished building ... upon conditions as they are found. 2. Immediate rescue of surface and lightly trapped victims should be first. 3. This immediate rescue will ... of injured persons who are not ... to the extent that their rescue can be quickly accomplished. 4. Rescue of a heavily-trapped victim is a more complicated task and ... more time. 5. When floors ... fail in any type of building, the floors and roof may ... in

large sections and ... voids. 6. Weakening or destruction of bearing walls may ... the floors or the roof to collapse. 7. In order to ... a victim that is ... or ... beneath debris, it is sometimes necessary to ... a tunnel as a means of escape. 8. Tunneling is a slow, dangerous process and should be only after all methods are found impractical. 9. Tunneling should be ... from the lowest possible level and it should not be ... for general search. 10. A tunnel must be of sufficient size to ... rescuers to ... victims out and it should not be ... with abrupt turns. 11. Tunnels as small as 30 inches wide and three feet high have ... satisfactory for most rescue work. 12. Tunnels should be ... along a wall whenever it is possible. 13. This procedure ... rescue operations.

Exercise 10. Answer the following questions.

1. What does the difficulty in reaching a victim in a demolished building depend upon? 2. What should be accomplished first? 3. Whom will this immediate rescue take care of? 4. Is rescue of a heavily-trapped victim a more complicated task? 5. Does it require more time? 6. What does this type of rescue depend upon? 7. What may form voids? 8. What may cause weakening or destruction of bearing walls? 9. What is necessary to do in order to reach a victim that is buried or trapped beneath debris? 10. What is tunneling? 11. When may tunneling be used? 12. What size must a tunnel be? 13. Should it be constructed with abrupt turns? 14. What tunnels have proved to be satisfactory for most rescue work? 15. Where should tunnels be driven? 16. Does this procedure simplify rescue operations?

Exercise 11. Say if these statements are true or false. Specify your answer using the text.

1. The difficulty that may be encountered in reaching a victim in a demolished building depends upon conditions as they are found. 2. Immediate rescue of surface and lightly trapped victims should be accomplished first. 3. This immediate rescue will take care of injured persons who are not trapped to the extent that their rescue can be quickly accomplished. 4. Rescue of a heavily-trapped victim is a simple task and requires less time. 5. This type of rescue depends upon the services of trained rescue workers who have knowledge of building construction and collapse and who are proficient in the use of rescue tools and equipment. 6. When floors support fail in any type of building, the floors and roof may drop in large sections and form voids. 7. Weakening or destruction of bearing walls may not cause the floors or the roof to collapse. 8. This collapse can't cause the debris to fall as far as the lower floor or basement. 9. In order to reach a victim that is buried or trapped beneath debris, it is sometimes necessary to dig a tunnel as a means of escape. 10. Tunneling is a process of digging one's way through debris during

rescue operations. 11. Tunneling is a quick, safe process. 12. Tunneling should be carried out from the highest possible level. 13. A tunnel must be of sufficient size to permit rescuers to bring victims. 14. It should be constructed with abrupt turns. 15. Tunnels 40 inches wide and four feet high have proved satisfactory for most rescue work. 16. Tunnels should be driven along a wall whenever it is possible. 17. This procedure simplifies rescue operations.

Exercise 12. Complete the following sentences using the text.

1. The difficulty that may be encountered in reaching a victim in a ... building depends upon conditions as they are found. 2. Immediate ... of surface and lightly trapped victims should be accomplished first. 3. This immediate rescue will take care of ... persons who are not trapped to the extent that their rescue can be quickly accomplished. 4. Rescue of a is a more complicated task and requires more time. 5. This type of rescue depends upon the services of trained rescue workers who have knowledge of building ... and ... and who are ... in the use of rescue ... and... . 6. When floors supports fail in any type of building, the floors and roof may drop in large sections and form 7. Weakening or destruction of ... may cause the floors or the roof to collapse. 8. This collapse may cause the ... to fall as far as the lower floor or... . 9. In order to reach a ... that is buried or trapped beneath debris, it is sometimes necessary to dig a ... as a means of... . 10. Tunneling is a process of digging one's way through debris during 11. Tunneling is a slow, ... process and should be undertaken only after all methods are found 12. Tunneling should be carried out from the lowest possible ... and it should not be used for general 13. A tunnel must be of ... size to permit ... to bring victims out and it should not be constructed with 14. Tunnels as small as 30 inches wide and three feet high have proved ... for most rescue work. 15. Tunnels should be driven along a ... whenever it is possible. 16. This procedure simplifies

Exercise 13. Group synonyms in pairs.

Difficult, regard, to encounter, demolished, to take care, injured, complicated, cause, to require, to have knowledge, construction, collapse, proficiency, to drop, large, destruction, to fall, dangerous, to carry out, sufficient, to permit, small, rescue work, rescue operations, to come across, ruined, destructed, to look after, hurt, harmed, damaged, to need, to demand, building, death, big, huge, enormous, hazardous, reason, motive, to conduct, enough, to allow, to let, tiny, little, care, concern.

Exercise 14. Group antonyms in pairs.

Difficult, a demolished building, lightly trapped victims, first, to take care of, injured persons, quickly, heavily-trapped victims, more time, trained, construction, proficient, weak, the lower floor, necessary, dangerous, impractical, possible, general, to continue, to stop, sufficient, small, wide, high, satisfactory, simple, a constructed building, last, to pay no attention, healthy persons, slowly, less time, unprepared, destruction, unskilled, strong, the upper floor, unnecessary, safe, practical, impossible, specific, insufficient, big, narrow, low, unsatisfactory.

Exercise 15. Match the following words.

to encounter	destroy, pull down;
to demolish	find oneself faced by (danger, difficulties);
to injure	act or manner of constructing;
construction	hurt, damage;
collapse	skilled;
proficient	fall down, come or break to pieces suddenly;
tool	top, covering of a building;
roof	instrument held in the hands and used by workmen;
to drop	space, vacancy;
void	fall, cause to fall;
weak	destroying or being destroyed;
destruction	not having strength, easily broken;
debris	come or go down freely;
to fall	scattered broken pieces, wreckage;
basement	underground passage;
tunnel	lowest part of a building, partly or wholly below ground level;
abrupt	good enough for a purpose;
satisfactory	make simple, make easy;
to simplify	unexpectedly sudden.

Exercise 16. Combine the following words making all possible word combinations.

Difficulty, to encounter to reach, victim, demolished, building, to depend upon, conditions, immediate, rescue, surface, lightly, trapped, to accomplish, to take care, injured, person, heavily, complicated, task, to require, more time, trained, worker, to have knowledge, construction, collapse, to be proficient, use, tool, equipment, floor, to support, fail, roof, to drop, large, section, to form, void, weakening, destruction, bearing, wall, to cause, debris, to fall, basement, to be buried, to dig, tunnel, as, means, escape, rescue, operations, slow, dangerous, process, to undertaken, method to find, impractical, to carry out, low, possible, level, general,

search, to continue, sufficient, size, to permit, rescuer, to bring out, to construct, abrupt, turn, small, wide, high, to prove, satisfactory, work, to drive, along, wall, procedure, to simplify.

TASK II

RESCUE FROM GASEOUS AREAS AND FROM ELECTRICAL CONTACT

PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Gaseous, to present a danger, explosion, fire, rescue work, industrial gases, to include, refrigerants, fumigants, anesthetics, fuel gases, to process, fire gases, smoke, carbon dioxide, carbon monoxide, decomposition, ammonia, hydrogen, hydrogen sulfide, nitrogen, sulfur dioxide, electrical energy, it is necessary, firefighter, energized (live) wires or equipment, to recognize, an extremely dangerous operation, to take precaution, to protect, protection, protective, electrical wires and conductors, to cut, to secure, security, secure, to keep under control, safety, safe, to be separated from, to be covered with, a nonconductive material, to prevent, to become a conductor, under any circumstances.

Exercise 2. Translate the following words without using the dictionary.

Gaseous, to present, respiratory organs, gas, industrial, refrigerants, anesthetics, smoke, carbon dioxide, carbon monoxide, ammonia, hydrogen, hydrogen sulfide, nitrogen, sulfur dioxide, contact, electrical energy, energized, fact, operation, nature, extremely, conductor, control, limitation, to be separated, object, method, material, practical.

WORD-BUILDING

Exercise 3. Define suffixes in the following words and say to what part of speech they belong. Translate the words.

Gaseous, danger, respiratory, explosion, protective, equipment, likely, industrial, refrigerant, fumigant, anesthetics, decomposition, electrical, necessary, firefighter, energized, to recognize, operation, nature, extremely, dangerous, precaution, conductor, possibility, suitable, cutter, limitation, safety, nonconductive, circumstances, practical, condition, to unhook.

Exercise 4. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

Gas, gaseous; danger, to danger, dangerous; to respire, respiration, respiratory; to explode, explosion, explosive; industry, industrial; to decompose, decomposition; electricity, electrical, electrician; to firefight, firefighter; energy, energetic, energetically, energized; to recognize, recognition, recognizable; to operate, operation, operative; nature, natural, naturally; extreme, extremely; precaution, precautions, precautionary; to conduct, conductor, conductive, nonconductive, conductivity; possible, impossible, possibly, possibility; suitable, suitably, suitability, suitability; to cut, cutter; to limit, limited, unlimited, limitation; safe, unsafe, safety; circumstantial, circumstantially, circumstances; to hook, to unhook, hook; to include, included, inclusion, inclusive; to present, present, presentation, to represent, representation, representative; to secure, security, securely; to separate, separate, separation; to prevent, preventive, preventively, prevention; to protect, protective, protection, protected, unprotected.

Exercise 5. Form new words by means of necessary affixes. Translate them.

Gas, danger, to respire, to explode, industry, to decompose, electricity, to firefight, energy, to recognize, to operate, nature, extreme, precaution, to conduct, possible, suitable, to cut, to limit, safe, circumstantial, to hook, to include, to present, to secure, to separate, to prevent, to protect.

LEXICAL UNIT

RESCUE FROM GASEOUS AREAS AND FROM ELECTRICAL CONTACT

Exercise 6. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

Reaching a victim in a gaseous area presents a danger to respiratory organs and a danger of explosion or fire. Proper protective breathing equipment should always be worn in gaseous areas. Gases that are likely to cause the need for rescue work are: *industrial gases* which include refrigerants, fumigants, anesthetics, fuel gases and processing gases; *fire gases*, including smoke, carbon dioxide, carbon monoxide, and others; and *gases from decomposition* which include ammonia, carbon dioxide, carbon monoxide, hydrogen, hydrogen sulfide, nitrogen, and sulfur dioxide. In order to reach a victim in contact with electrical energy, it is necessary for firefighters to contend with energized (live) wires or equipment. Firefighters should recognize the fact that an operation of this nature is extremely dangerous

and that every precaution must be taken to protect themselves and others. All electrical wires and conductors should be considered as energized.

If a wire must be cut, there is always the possibility of its curling and rolling along the ground. Always secure a wire in place before cutting it so that the loose ends will be kept under control. Cut the wire with a suitable wire cutters, they have their limitation for safety. The wire must be cut on both sides of a victim and it must then be separated from the ends which are secured by the two objects.

If the wire is not entangled with the body of a victim the quickest method is to use what is known as a "hot stick". A hot stick should be covered with a nonconductive material to prevent the handle from becoming a conductor. When using this equipment, hook it into the victim's clothing and drag him clear of the wire. Do not, under any circumstances, permit yourself or your clothing to touch the wire or the victim until he is clear.

It is sometimes more practical to remove the wire from a victim. If such is a condition, hook the hot stick over the live wire and drag it toward you by backing away. Pulling the wire toward you rather than pushing it away permits you to back from the live wire and thereby causes less danger to yourself in case the wire should unhook from the "hot stick".

Gaseous газоподібний
to present a danger представляти небезпеку
respiratory organs органи дихання
explosion вибух
refrigerant охолоджувач, охолоджувальна речовина
fumigant дезинфікуюча речовина
anesthetics знеболювальні речовини
fuel паливо
to process обробляти
carbon dioxide вуглекислий газ
carbon monoxide чадний газ
decomposition розщеплення
to include включати
ammonia аміак
hydrogen водень
hydrogen sulfide сірководень
nitrogen азот
sulfur dioxide оксид сірки
to contend сперечатися, наполягати, доводити

energized (live) wire дрiт пiд струмом
to recognize розпiзнати
to take precaution бути обережним
to protect захищати
conductor провiдник
to curl витися
to roll змотуватися у клубок
to secure гарантувати безпеку, надiйно захищати
to keep under control тримати пiд контролем
suitable пiдходящий
cutters гострозубцi
safety безпека
to separate вiдокремлювати
to entangle заплутувати
to be covered with бути покритим
a nonconductive material матерiал, який не проводить струм
to prevent запобiгати, попереджати
handle рукоятка, держак, ручка
to hook згинати крiючком, перегинатися
to drag тягти
under any circumstances за будь-яких обставин
to permit дозволяти
to touch торкатися
to remove видаляти
to pull тягти, натягувати
to push штовхати

Exercise 7. Translate into Ukrainian.

To reach a victim, in a gaseous area, to present a danger, respiratory organs, a danger of explosion, a danger of fire, to wear proper protective breathing equipment, to cause, rescue work, industrial gases, to include, refrigerants, fumigants, anesthetics, fuel gases, fire gases, smoke, carbon dioxide, carbon monoxide, gases from decomposition, ammonia, hydrogen, hydrogen sulfide, nitrogen, sulfur dioxide, in contact with electrical energy, it is necessary, to contend with energized (live) wires or equipment, to recognize, extremely dangerous, to take precaution, to protect, electrical wires, conductors, to cut, to curl, to roll, to secure, to keep under control, wire cutter, limitation, safety, on both sides of a victim, to separate, to entangle, to cover, a nonconductive material, to prevent, to become a conductor, to use the equipment, to hook, victim's clothing,

to drag, to clear, under any circumstances, to permit, to touch the wire or the victim, to remove the wire from a victim, the live wire.

Exercise 8. Translate into English.

Дістатися до постраждалого, представляти небезпеку, газовий, органи дихання, небезпека вибуху, небезпека виникнення пожежі, носити апарат для захисту органів дихання, спричинити, рятувальні заходи, промисловий газ, включати, горючі гази, дим, вуглекислий газ, чадний газ, розпад, аміак, водень, сірководень, азот, оксид сірки, електроенергія, контакт, необхідно, знешкоджувати дроти під струмом, впізнавати/дізнаватися, надзвичайно небезпечний, вживати заходи безпеки, захищати, провідник, різати, скручуватися, згортатися в клубок, убезпечити, тримати під контролем, обценьки для розрізання дроту, обмеження, безпека, відокремити, заплутувати, покривати, матеріал, який немає здатності пропускати струм, запобігати, стати провідником, використовувати обладнання, одяг постраждалого, очистити, за будь-яких обставин, дозволяти, торкатися дротів або постраждалого, звільнити постраждалого від дроту, дріт під струмом, тягти, зачепити гачком, газоподібна дезінфікуюча речовина, газоподібна охолоджувальна речовина, газоподібна речовина для анестезії.

Exercise 9. Insert the necessary verb. Use the text.

1. Reaching a victim in a gaseous area ... a danger to respiratory organs and a danger of explosion or fire. 2. Proper protective breathing equipment should always be ... in gaseous areas. 3. Gases that are likely ... the need for rescue work are: industrial gases, fire gases, gases from decomposition. 4. These gases ... ammonia, carbon dioxide, carbon monoxide, hydrogen, hydrogen sulfide, nitrogen, and sulfur dioxide. 5. In order ... a victim in contact with electrical energy, it is necessary for firefighters to ... with energized (live) wires or equipment. 6. Firefighters should ... the fact that an operation of this nature is extremely dangerous and that every precaution must be taken to ... themselves and others. 7. All electrical wires and conductors should be ... as energized. 8. If a wire must be..., there is always the possibility of its curling and rolling along the ground. 9. Always a wire in place before cutting it so that the loose ends will be kept under control. 10. ... the wire with a suitable wire cutters, they have their limitation for safety. 11. If the wire is not ... with the body of a victim the quickest method is to ... what is known as a "hot stick". 12. A hot stick should be ... with a nonconductive material to ... the handle from becoming a conductor. 13. When using this equipment, ... it into the victim's clothing and ... him clear of the wire.

14. Do not, under any circumstances, ... yourself or your clothing to ... the wire or the victim until he is clear. 15. It is sometimes more practical to ... the wire from a victim.

Exercise 10. Answer the following questions.

1. What presents a danger to respiratory organs and a danger of explosion or fire? 2. What should be worn in gaseous areas? 3. What gases are likely to cause the need for rescue work? 4. What is it necessary to do for firefighters in order to reach a victim in contact with electrical energy? 5. Is an operation of this nature extremely dangerous? 6. Should all electrical wires and conductors be considered as energized? 7. In what place must a wire be secured before cutting? 8. What must the wire be cut with? 9. On what sides of the victim must the wire be cut? 10. What is the quickest method to use if the wire is not entangled with the body of a victim? 11. What should a hot stick be covered with? 12. Is it possible for the firefighter to touch the wire or the victim until he is clear? 13. How can the wire be removed from a victim?

Exercise 11. Say if these statements are true or false. Specify your answer using the text.

1. Reaching a victim in a gaseous area presents a danger to respiratory organs and a danger of explosion or fire. 2. Proper protective breathing equipment should always be worn in gaseous areas. 3. Gases that are not likely to cause the need for rescue work are: industrial gases, fire gases, gases from decomposition. 4. In order to reach a victim in contact with electrical energy, it is necessary for firefighters to contend with live wires or equipment. 5. Firefighters should recognize the fact that an operation of this nature is extremely dangerous. 6. Every precaution must be taken to protect themselves and others. 7. All electrical wires and conductors should not be considered as energized. 8. If a wire must be cut, there is no possibility of its curling and rolling along the ground. 9. Always secure a wire in place before cutting. 10. It is necessary to cut the wire with suitable wire cutters. 11. Wire cutters have their limitation for safety. 12. The wire must be cut on both sides of a victim and it must then be separated from the ends which are secured by the two objects. 13. If the wire is not entangled with the body of a victim the quickest method is to use what is known as a "cold stick". 14. A hot stick should be covered with a conductive material. 15. Do not, under any circumstances, permit yourself or your clothing to touch the wire or the victim until he is clear. 16. It is sometimes more practical to remove the wire from a victim. 17. If such is a condition, hook the hot stick over the live wire and drag it toward you by backing away. 18. Pulling the wire toward you rather than pushing it away permits you to

back from the live wire and thereby causes less danger to yourself in case the wire should unhook from the “hot stick”.

Exercise 12. Complete the following sentences using the text.

1. Reaching a victim in a ... area presents a danger to and a danger of or fire. 2. Proper should always be worn in gaseous areas. 3. Gases that are likely to cause the need for work are: gases which include....., gases,.... gases... . 4. In order to reach a victim in contact with ... energy, it is necessary for firefighters to contend with ... wires or equipment. 5. Firefighters should recognize the fact that an operation of this nature is extremely dangerous and that every must be taken to protect themselves and others. 6. All electrical ... and ... should be considered as energized. 7. If a wire must be cut, there is always the possibility of its ... and ... along the ground. 8. Always secure a wire in place before cutting it so that the will be kept under control. 9. Cut the wire with suitable ... , they have their limitation for... . 10. If the wire is not entangled with the body of a victim the quickest method is to use what is known as a “...”. 11. A hot stick should be covered with a material to prevent the handle from becoming a 12. When using this, hook it into the victim’s clothing and drag him clear of the wire. 13. Do not, under any ..., permit yourself or your clothing to touch the wire or the victim until he is clear. 14. It is sometimes more practical to remove the wire from a... . 15. If such is a condition, hook the hot stick over the ... wire and drag it toward you by backing away. 16. Pulling the wire toward you rather than pushing it away permits you to back from the live wire and thereby causes less ... to yourself in case the wire should unhook from the “hot stick”.

Exercise 13. Group synonyms in pairs.

Respiratory, proper, to include, to contact, to contend, energized wire, possibility, to secure, to touch, to permit, breathing, to contain, to contest, to dispute, live wire, probability, to guarantee, to allow, to let.

Exercise 14. Group antonyms in pairs.

Danger, proper, protective, industrial, to include, decomposition, necessary, dangerous, possibility, to curl, to roll, suitable, limited, quick, known, hot, to cover, nonconductive, to hook, clear, to permit, to unhook, safety, wrong, incorrect, unprotected, agricultural, to exclude, composition, unnecessary, safe, impossibility, to uncurl, to unroll, unsuitable, unlimited, slow, unknown, cold, to uncover, conductive, dirty, to ban.

Exercise 15. Match the following words.

respiratory	loud noise caused by a sudden and violent bursting;
explosion	system of organs for breathing;
carbon	gas without colour taste or smell that combines with oxygen to form water;
hydrogen	non-metallic element that occurs in all living matter;
nitrogen	state of touching or communication;
contact	gas without colour taste or smell, forming about 4/5 of the earth's atmosphere;
electrical	force, strength capacity to do things and get things done;
energy	relating to electricity;
to contend	piece or length of metal in the form of a thread;
wire	struggle, be in rivalry or competition;
precaution	substance that conducts heat or electric current;
conductor	act of cutting;
to cut	care taken in advance to avoid risk;
to secure	catch in a snare or among obstacles;
to entangle	free from anxiety, certain, guaranteed;
to prevent	conditions, facts connected with an event or person;
circumstances	stop or hinder.

Exercise 16. Combine the following words making all possible word combinations.

To reach, victim, gaseous, area, to present, danger, respiratory, organs, explosion, fire, proper, protective, breathing, equipment, to wear, gas to cause, rescue, work, industrial, to include, refrigerants, fumigants, anesthetics, fuel, processing, smoke, carbon, dioxide, monoxide, decomposition, hydrogen, sulfide, nitrogen, sulfur, in, contact, electrical, energy, to contend, energized, live, wire, firefighters, to recognize, operation, nature, extremely, dangerous, every, precaution, to take, to protect, conductor, to consider, to cut, to curl, to roll, to secure, loose, ends, to keep under control, suitable, cutters, have, limitation, safety, on, both, sides, to be separated, two, objects, to be entangled, body, quickest, method, to use, hot, stick, to be covered, with, nonconductive, material, to prevent, handle, from, to hook, clothing, to drag, clear, under, circumstances, to permit, to touch, to remove.

TASK II

TRIAGE.

PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Triage, to make a triage, aid practices, initial examination, selection of patients, to determine, determination, life saving emergencies, a person, a severed leg, a broken arm, multiple-victim accident, disaster, tornado, earthquake, to care, to transport, seriously injured, responsible, responsibility, at the emergency scene, to make decisions efficiently, priority, to establish priorities, to injure, injury, to require training, good knowledge of first aid, emergency situation, to possess, valuable assistance, fire department, to pre-plan one's role in emergency situations, civil defense, disaster-planning agency, to utilize, personnel, available, it is beneficial, high priority injuries, breathing stopped or laboured, bleeding severe or uncontrolled, suspected poisoning, severe head-injuries, cardiac arrest or heart attack, severe shock, abdominal or open chest wounds, secondary priority injuries, burns, multiple fractures, spinal injuries, lower priority injuries, minor cuts and bruises, death, to die, dead, to occur, to arrive at the scene, primary and secondary survey.

Exercise 2. Translate the following words without using the dictionary.

To date, French, sorting, original, initial, examination, selection, patient, determination, person, immediate, process, effective, accident, tornado, to transport, seriously, scene, efficiently, priority, training, rationally, logically, emergency situation, assistance, to pre-plan, role, local, civil, agency, to utilize personnel, uncontrolled, cardiac arrest, attack, shock.

WORD-BUILDING

Exercise 3. Define suffixes in the following words and say to what part of speech they belong. Translate the words.

Quality, original, meaning, firefighter, initial, examination, selection, patient, determination, emergency, obviously, immediate, attention, effective, necessity, caring, transporting, seriously, responsibility, decision, efficiently, knowledgeably, priority, training, knowledge, ability, rationally, logically, situation, valuable, assistance, department, local, to utilize, fully available, beneficial, cardiac, abdominal, secondary, fracture, spinal, particular, properly, primary.

Exercise 4. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

Quality, qualitative; to originate, original, origin, originally, originality; to mean, meaning; initial, initially, to initiate; to examine, examination; to select, selection, selective, selectively; to determine, determination, determinative, determinatively, determined, undetermined; emergent, emergency, emergently; obvious, obviously; immediate, immediately; attention, attentive, inattentive, attentively; effect, to effect, effective, effectively, ineffective, effectiveness; care, careful, careless, carelessness, carefully, to care; transport, to transport, transportable, transportability, transporting; serious, seriously, unserious, seriousness; to respond, response, responsibility, responsible, responsibly, irresponsible; to decide, decision, decisive, decisively; efficiency, efficient, inefficient, efficiently; knowledge, knowledgeably; prior, priority; to train, training, trainer, retrain; able, ability, disability; ration, rationally, rationalize; logic, logically, illogical; to situate, situation, situational; value, valuable; to assist, assistance, assistant; local, locality, to localize; to utilize, utility; full, fully; benefit, beneficial, beneficially; particular, particularly; proper, properly.

Exercise 5. Form new words by means of necessary affixes. Translate them.

Quality, origin, to mean, firefighter, to initiate, to examine, to select, patient, to determine, emergent, obvious, immediate, attention, effect, necessity, to care, to transport, serious, responsible, to decide, efficient, knowledge, prior, to train, able, rational, logical, to situate, value, to assist, local, to utilize, full, benefit, second, particular, proper.

TRIAGE.

Exercise 6. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

The word “triage” dates back to the French language of the 14-th century. “Sorting according to quality” was its original meaning; however its meaning to the firefighter and for first aid practices is that of initial examination and selection of patients and the determination of how each will be handled in order of life saving emergencies. Obviously, a person with a severed leg will need more immediate attention than a person with a broken arm.

The process of triage will be most effective at multiple-victim accident. Large disasters, such as tornadoes or earthquakes, will make triage a necessity. Caring for transporting those persons most seriously injured will be the responsibility of the fire-fighter when at the emergency scene. To make decisions efficiently and knowledgeably as to priority of injuries requires training, a good

knowledge of first aid, and the ability to think rationally and logically during emergency situations. A fire-fighter who possesses the above requisites can be of valuable assistance at disasters and emergencies. The fire department should pre-plan their role in emergency situations with the local civil defense or other disaster-planning agency to utilize fully the personnel available.

It is beneficial, both to the patient and the fire-fighter, to establish priorities of victim care. Emergency priorities might include the following:

high priority injuries, breathing stopped or laboured, bleeding severe or uncontrolled, suspected poisoning, severe head-injuries, cardiac arrest or heart attack, severe shock, abdominal or open chest wounds, **secondary priority injuries**, burns, multiple fractures, spinal injuries, **lower priority injuries**, minor cuts and bruises, injuries that are so severe that death appears certain or has already occurred. The process of triage will, of course, be dictated by each particular situation but should commence as soon as the fire fighter arrives at the scene. In order to determine properly the priority of injuries present triage should include a primary and secondary survey.

Triage відбір

quality якість

first aid practices практика надання першої допомоги

initial examination початковий огляд

selection відбір

patient постраждалий

determination визначення

life saving emergencies рятування життя під час виникнення надзвичайних ситуацій

obviously очевидно

a severed leg сильно ушкоджена нога

a broken arm зламана рука

multiple-victim accident аварія з кількома постраждалими

disaster стихійне лихо

earthquake землетрус

caring for transporting обережність при перевезенні

responsibility відповідальність

at the emergency scene на місці надзвичайної ситуації

to make decisions приймати рішення

priority першочерговість

to require потребувати

ability здатність

emergency situation надзвичайна ситуація
requisites якості
valuable assistance цінна допомога
to pre-plan спланувати завчасно
local civil defense місцева служба цивільного захисту
disaster-planning agency орган, який передбачає виникнення надзвичайних ситуацій
to utilize використовувати;
fully повністю
personnel available наявний особовий склад
it is beneficial корисно
to establish встановити
victim care догляд за постраждалими
high priority injuries ушкодження, які потребують невідкладної допомоги
breathing stopped or laboured зупинка дихання, ускладнене дихання
bleeding severe or uncontrolled сильна кровотеча
suspected poisoning підозра на отруєння
severe head-injuries сильні травми голови
cardiac arrest зупинка серця
heart attack серцевий напад
severe shock критичний шоківий стан
abdominal черевний
open chest wounds відкриті ушкодження грудної клітки
secondary priority injuries ушкодження які не вимагають невідкладної допомоги
burns опіки
multiple fractures перелом кінцівок у кількох місцях
spinal injuries ушкодження хребта
lower priority injuries незначні травми та ушкодження
minor cuts and bruises незначні порізи та синці
to occur траплятися
to commence розпочинати
to arrive прибувати
to determine визначити
properly правильно
primary первинний
secondary вторинний
survey огляд

Exercise 7. Remember the following words and word combinations.

Triage, to make a triage, aid practices, initial examination, selection of patients, to determine, determination, life saving emergencies, a person, a severed leg, a broken arm, multiple-victim accident, disaster, tornado, earthquake, to care, to transport, seriously injured, responsible, responsibility, at the emergency scene, to make decisions efficiently, priority, to establish priorities, to injure, injury, to require training, good knowledge of first aid, emergency situation, to possess, valuable assistance, fire department, to pre-plan one's role in emergency situations, civil defense, disaster-planning agency, to utilize, personnel, available, it is beneficial, high priority injuries, breathing stopped or laboured, bleeding severe or uncontrolled, suspected poisoning, severe head-injuries, cardiac arrest or heart attack, severe shock, abdominal or open chest wounds, secondary priority injuries, burns, multiple fractures, spinal injuries, lower priority injuries, minor cuts and bruises, death, to die, dead, to occur, to arrive at the scene, primary and secondary survey.

Exercise 8. Define suffixes in the following words and say to what part of speech they belong. Translate the words.

Quality, original, meaning, firefighter, initial, examination, selection, patient, determination, emergency, obviously, immediate, attention, effective, necessity, caring, transporting, seriously, responsibility, decision, efficiently, knowledgeably, priority, training, knowledge, ability, rationally, logically, situation, valuable, assistance, department, local, to utilize, fully available, beneficial, cardiac, abdominal, secondary, fracture, spinal, particular, properly, primary.

Exercise 9. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

Quality, qualitative; to originate, original, origin, originally, originality; to mean, meaning; initial, initially, to initiate; to examine, examination; to select, selection, selective, selectively; to determine, determination, determinative, determinatively, determined, undetermined; emergent, emergency, emergently; obvious, obviously; immediate, immediately; attention, attentive, inattentive, attentively; effect, to effect, effective, effectively, ineffective, effectiveness; care, careful, careless, carelessness, carefully, to care; transport, to transport, transportable, transportability, transporting; serious, seriously, unserious, seriousness; to respond, response, responsibility, responsible, responsibly, irresponsible; to decide, decision, decisive, decisively; efficiency, efficient, inefficient, efficiently; knowledge, knowledgeably; prior, priority; to train, training, trainer, retrain; able, ability, disability; ration, rationally, rationalize; logic, logically, illogical; to situate,

situation, situational; value, valuable; to assist, assistance, assistant; local, locality, to localize; to utilize, utility; full, fully; benefit, beneficial, beneficially; particular, particularly; proper, properly.

Exercise 10. Form new words by means of necessary affixes. Translate them.

Quality, origin, to mean, firefighter, to initiate, to examine, to select, patient, to determine, emergent, obvious, immediate, attention, effect, necessity, to care, to transport, serious, responsible, to decide, efficient, knowledge, prior, to train, able, rational, logical, to situate, value, to assist, local, to utilize, full, benefit, second, particular, proper.

Exercise 11. Translate into Ukrainian.

Triage, to date back, to sort, quality, first aid practices, initial examination, selection of patients, to determine, determination, life saving emergencies, obviously, a person with a severed leg, to need more immediate attention, a person with a broken arm, effective, at multiple-victim accident, large disasters, tornadoes, earthquakes, to care, to transport, to be seriously injured, the responsibility of the fire-fighter, emergency scene, to make decisions efficiently and knowledgeably, priority of injuries, to require training, a good knowledge of first aid, the ability to think rationally and logically, emergency situations, to possess the requisites, valuable assistance, fire department, to pre-plan one's role in emergency situations with the local civil defense, disaster-planning agency, to utilize fully the personnel available, beneficial, patient, to establish priorities of victim care, high priority injuries, breathing stopped or laboured, bleeding severe or uncontrolled, suspected poisoning, severe head-injuries, cardiac arrest or heart attack, severe shock, abdominal or open chest wounds, secondary priority injuries, burns, multiple fractures – open or closed, spinal injuries, lower priority injuries, minor fractures, minor cuts and bruises, to commence, to arrive at the scene, to determine properly the priority of injuries, primary and secondary survey.

Exercise 12. Translate into English.

Відбір, сортування, брати початок, якість, практика надання першої допомоги, початковий огляд, відбір постраждалих, визначення, визначати, рятування життя під час надзвичайних ситуацій, очевидно, постраждалий з небезпечним пораненням ноги, потребувати негайної уваги, постраждалий із зламанною рукою, ефективний, нещасний випадок з кількома постраждалими, велике стихійне лихо, торнадо, землетрус, піклуватися, транспортувати, перевозити, бути серйозно травмованим, відповідальність пожежника, місце

надзвичайної ситуації, грамотно та ефективно приймати рішення, терміновість при визначенні ушкоджень, потребувати підготовки, правильне надання першої допомоги, здатність думати раціонально та логічно, надзвичайна ситуація, мати необхідну підготовку, цінна допомога, пожежна частина, координувати взаємодію з місцевою службою цивільного захисту під час виникнення надзвичайної ситуації, організація, яка вивчає частотність виникнення стихійних лих, повністю використовувати наявний особовий склад, благодійний, корисний, пацієнт, постраждалий, встановлювати черговість у наданні допомоги постраждалим, ушкодження, які вимагають надання невідкладної допомоги, відсутність дихання, дихання ускладнене, сильна кровотеча, кровотеча, яку важко зупинити, підозра на отруєння, сильні ушкодження голови, зупинка серця, серцевий напад, шоківий стан, травми черевної порожнини, відкриті травми грудної клітки, ушкодження, які не потребують першочергової допомоги, опіки, переломи кінцівок в кількох місцях, закриті або відкриті переломи, ушкодження хребта, ушкодження, які не викликають загрозу життю, незначні переломи, незначні порізи та синці, розпочинати, прибути на місце надзвичайної ситуації, правильно визначити першочерговість у наданні першої допомоги при ушкодженнях, первинний огляд, вторинний огляд.

Exercise 13. Insert the necessary verb. Use the text.

1. The word “triage” ... to the French language of the 14-th century. 2. Obviously, a person with a severed leg will ... more immediate attention than a person with a broken arm. 3. Large disasters, such as tornadoes or earthquakes, will ... triage a necessity. 4. To ... decisions efficiently and knowledgeably as to priority of injuries ... training, a good knowledge of first aid, and the ability to ... rationally and logically during emergency situations. 5. A fire-fighter who ... the above requisites can be of valuable assistance at disasters and emergencies. 6. The fire department should ... their role in emergency situations with the local civil defense or other disaster-planning agency to ... fully the personnel available. 7. It is beneficial, both to the patient and the fire-fighter, to ... priorities of victim care. 8. Emergency priorities might ... the following priorities. 9. Injuries can be so severe that death ... certain or has already 10. The process of triage will, of course, be ... by each particular situation but should ... as soon as the fire fighter ... at the scene. 11. In order to ... properly the priority of injuries present triage should ... a primary and secondary survey.

Exercise 14. Answer the following questions to the text.

1. What does the word «triage» date back to? 2. What was its original meaning? 3. What does this word mean for the firefighter? 4. What person need more immediate attention? 5. When will the process of triage be most effective? 6. What disasters will make triage a necessity? 7. Whose responsibility will be to care for transporting persons more seriously injured when at the emergency scene? 8. What does priority of injuries require? 9. Who can be of valuable assistance at disasters and emergencies? 10. What should the fire department pre-plan their role in emergency situations with? 11. What is beneficial, both to the patient and the firefighter? 12. What might emergency priorities include? 13. What are high priority injuries? 14. What are secondary priority injuries? 15. What are low priority injuries? 16. What will the process of triage be dictated by? 17. When should the process of triage commence? 18. What should triage include in order to determine properly the priority of injuries present?

Exercise 15. Say if these statements are true or false. Specify your answer using the text.

1. The word “triage” dates back to the French language of the 16-th century. 2. “Sorting according to quality” was its original meaning. 3. However its meaning to the firefighter and for first aid practices is that of initial examination and selection of patients. 4. Obviously, a person with a severed leg will not need more immediate attention than a person with a broken arm. 5. The process of triage will be most effective at multiple-victim accident. 6. Large disasters, such as tornadoes or earthquakes, will not make triage a necessity. 7. Caring for transporting those persons most seriously injured will not be the responsibility of the fire-fighter when at the emergency scene. 8. To make decisions efficiently and knowledgeably as to priority of injuries requires training, a good knowledge of first aid, and the ability to think rationally and logically during emergency situations. 9. A fire-fighter who possesses the above requisites can be of valuable assistance at disasters and emergencies. 10. The fire department should not pre-plan their role in emergency situations with the local civil defense or other disaster-planning agency to utilize fully the personnel available. 11. It is not beneficial, both to the patient and the fire-fighter, to establish priorities of victim care. 12. High priority injuries are as follows: breathing stopped or laboured; bleeding severe or uncontrolled; suspected poisoning; severe head-injuries; cardiac arrest or heart attack; severe shock; abdominal or open chest wounds; 13. Secondary priority injuries are as follows: burns; multiple fractures – open or closed; spinal injuries. 14. Lower priority injuries are as follows: minor fractures; minor cuts and bruises; injuries that are so severe that death appears certain or has already occurred. 15. The

process of triage will, of course, be dictated by each particular situation but should commence as soon as the fire fighter arrives at the scene. 16. In order to determine properly the priority of injuries present triage should include a primary and secondary survey.

Exercise 16. Complete the following sentences using the text.

1. The word, ... , dates back to the French language of the 14-th century. 2. "... according to quality" was its original meaning. 3. However its meaning to the ... and for ... is that of ... examination and ... of ... and the determination of how each will be handled in order of 4. Obviously, a person with a ... leg will need more immediate attention than a person with a ... arm. 5. The process of triage will be most effective at ... accident. 6. Large... , such as tornadoes or... , will make triage a necessity. 7. Caring for transporting those persons most seriously .. will be the responsibility of the fire-fighter when at the 8. To make decisions ... and knowledgeably as to ... of ... requires training, a good knowledge of... , and the ability to think rationally and logically during ... situations. 9. A fire-fighter who possesses the above requisites can be of valuable ... at disasters and emergencies. 10. They ... should pre-plan their role in emergency ... with the local ... or other disaster-planning agency to utilize fully the ... available. 11. It is beneficial, both to the patient and the fire-fighter, to establish priorities of 12. Emergency priorities might include the following high priority injuries: ... stopped or laboured; ... severe or uncontrolled; suspected; severe ...-injuries; ... arrest or ... attack; ... shock; or open chest 13. Secondary priority injuries include: burns; multiple ... – open or closed; ... injuries. 14. Lower priority injuries are as follows: ... fractures; minor ... and ...; injuries that are so severe that death appears certain or has already occurred. 15. The process of triage will, of course, be dictated by each particular situation but should commence as soon as the ... arrives at the scene. 16. In order to determine properly the priority of injuries present triage should include a ... and ... survey.

Exercise 17. Group synonyms in pairs.

Triage, first aid, initial examination, selection, patients, determination, to save, disaster, seriously injured, assistance, to establish, poisoning, injury, cardiac arrest, heart attack, wound, burn, to commence, to determine, primary survey, sorting, first help, victims, extreme, useful, definition, to rescue, catastrophe, seriously hurt, beneficial, to fix, intoxication, trauma, scald, to start, to begin, to define, to utilize, to use, strong.

Exercise 18. Group antonyms in pairs.

Initial examination, a severed leg, effective, closed fractures, multiple-victim accident, seriously injured, good knowledge, minor fractures, rationally, logically, valuable, beneficial, high priority injuries, multiple fractures, lower priority injuries, to commence, primary survey, secondary survey, final examination, a healthy leg, ineffective, one-victim accident, lightly-injured, bad knowledge, irrationally, illogically, invaluable, useless, to end, to finish, open fractures.

Exercise 19. Match the following words.

aid	first, at the beginning;
initial	help;
selection	person who has received or receiving medical treatment;
patient	number of things from which to select;
determination	having many parts or elements;
multiple	deciding
disaster	sudden violent movements of the earth's surface;
earthquake	great or sudden misfortune, terrible accident;
emergency	right to do or to have something before others;
priority	serious happening or situation needing quick action;
defense	staff especially in large companies or armed forces;
personnel	guard, protection;
to bleed	substance causing death or harm if absorbed by a living thing;
poison	lose, send out blood, suffer wounds;
severe	hurt or injury to the living tissue of the body, caused by cutting;
wound	strong, extreme;
fracture	of or to the spine;
spinal	breaking or being broken;
bruise	take a general view of;
survey	injury by a blow or knick to the body.

Exercise 20. Combine the following words making all possible word combinations.

First, aid, practices, initial, examination, selection, patients, determination, to handle, life, saving, emergency, person, severed, leg, to need, immediate, attention, broken, arm, triage, effective, multiple-victim, accident, large, disasters, seriously, injured, responsibility, fire-fighter, emergency, scene, to make, decisions, efficiently, knowledgeably, priority, injury, to require, training, good, knowledge, to think, rationally, logically, situation, valuable, assistance, fire, department, to pre-plan, role, local, civil, defense, disaster-planning, agency, to utilize, fully,

personnel, to establish, care, high, priority, secondary, particular, to commence, to arrive, at the scene, to determine, properly, to include, primary, secondary, survey.

Exercise 21. Combine the following words using necessary attributes. Mind that nouns and participles can also be used in the function of attributes.

Accident, knowledge, aid, assistance, department, agency, breathing, bleeding, poisoning, head-injuries, arrest, attack, shock, chest, wounds, fractures, injuries, cuts, bruises, situation, scene, survey, multiple-victim, good, bad, first, valuable, fire, civil, defense, stopped, laboured, severe, uncontrolled, cardiac, heart, open, closed, abdominal, minor, multiple, emergency, particular, primary, secondary, suspected.

TASK III

VEHICLE EXTRICATION.

PHONETIC UNIT

Exercise 1. Train the pronunciation of the following words.

Vehicle collisions, to result in, wreckage, rescuer, to free the victims as quickly as possible, life-threatening conditions, to stabilize immediately, to extricate, extrication, shock prevention, to concentrate, life-support activities, to initiate, specific injuries, to be conscious, to be unconscious, to observe, to calm down, pain, painful, painless, spine, neck, fracture, to remove foreign objects, to apply bandages, to control bleeding, fire hazard, to prepare a charged hose line, a fuel spill, a dangerous spot, to turning off the ignition, to turn on the ignition, to disconnect the battery, to connect, to lessen, to create, an accidental spark, access route, choice, to choose, otherwise, the body of the vehicle.

Exercise 2. Translate the following words without using the dictionary.

Collision, unfortunately, to result in, variation, wreckage, impulse, to stabilize, immediately, shock prevention, operation, to concentrate, to initiate, information, specific, minimum, to immobilize, metal, serious, object, auto, bandage, to transport, hospital, to control, battery, negative, chance, procedure, location, apparatus, situation.

II WORD-BUILDING

Exercise 3. Define suffixes in the following words and say to what part of speech they belong. Translate the words.

Collision, unfortunately, numerous, variation, wreckage, witness, rescuer, quickly, possible, life-threatening, condition, to stabilize, immediately, extrication, attention, heartbeat, bleeding, prevention, necessary, operation, to concentrate, life-support, activity, to initiate, information, specific, conscious, awareness, fracture, to immobilize, backboard, cervical, serious, bandage, removal, exception, inside, outside, importance, unimportance, anticipation, apparent, dangerous, ignition, to disconnect, to lessen, danger, negative, accidental, procedure, specific, location, usually, department, different, situation.

Exercise 4. Translate the words with one and the same root. Use the dictionary.

Fortune, fortunately, unfortunately; number, numerous; to vary, various, variation, variant, variability; to wreck, wreckage, wrecker, wrecking, wrecked; witness, to witness; threat, threaten, threatening; to stabilize, stabilization; immediate, immediately; to extricate, extrication; to bleed, bleeding, blood; to prevent, preventive, prevention; to concentrate, concentration, concentrator; to support, support, supportive, supporter; to initiate, initiator, initiative; to inform, informer, information; conscious, unconscious, consciousness, consciously; to aware, awareness; mobile, immobile, to mobilize, to immobilize; to move, movement, mover, to remove, removal; except, exception; important, unimportant, importance; to anticipate, anticipation, anticipator; danger, dangerous, dangerously; to ignite, ignition; to connect, connection, connective, connector, to disconnect; less, to lessen; negative, negatively; accident, accidental, accidentally; to precede, procedure; to locate, location; usual, usually; to differ, different, difference; to situate, situation, to serve, service; to observe, observer, observation; to apply, application; to transport, transportation; object, objective, to present, a present, present, presentation, to represent; hazard, hazardous; to prepare, preparation; to charge, to discharge, charger; to reduce, reduction; to create, creative, creation; to determine, determined, undetermined, determination; to choose, choice; wire, wireless.

Exercise 5. Form new words by means of necessary affixes. Translate them.

Fortunately, to vary, to wreck, witness, to rescue, to use, free, quick, possible, threat, to stabilize, immediate, to extricate, to serve, to attend, to breathe, to bleed, to prevent, necessary, to operate, to concentrate, support, activity, to initiate, to inform, specific, conscious, to observe, aware, to move, mobile, to apply, to

transport, except, object, important, to attend, present, fire, hazard, to prepare, to charge, to anticipate, danger, to ignite, to connect, less, negative, wire, to reduce, to create, accident, to determine, to precede, to locate, choice, to differ, to situate.

Exercise 6. Read and translate the text. Specify the meaning of the words given below.

VEHICLE EXTRICATION.

Vehicle collisions unfortunately result in numerous variations of wreckage in which people may be trapped. The first impulse of witnesses or rescuers may be to use the tools at hand to free the victims as quickly as possible. It should be remembered that any life-threatening conditions must be stabilized immediately if the extrication is going to serve this purpose. This means attention to:

1. Breathing.
2. Heartbeat.
3. Bleeding.
4. Shock prevention.

It may be necessary for the first operations of the rescuers to concentrate on getting into the vehicle so that life-support activities can be initiated and so that the victim can be readied for extrications.

Much information about specific injuries can be received from the victim if he is conscious. Observe the state of awareness and calm him down, if necessary. Sometimes the victim can be a great help with his own extrication, but unless he is moving around with a minimum of pain assume that the spine or neck is injured. If that is more likely the case, do not move anything until any and all fractures are immobilized with backboards and cervical collars.

Do not remove foreign objects such as a piece of metal which may be lodged in the body, or serious bleeding may result. Cut the impaled object free from the auto and apply bandages. Transport to a hospital for removal, with the exception of an object impaled in the cheek. Such an object should be removed and bandages should be placed both inside and outside the cheek to control bleeding.

Although attention to life-threatening conditions is of utmost importance, first arriving fire fighters must also attend to any present fire hazard while the victim is still trapped. An Engine Company should immediately prepare a charged hose line in anticipation of a possible fire even if a fuel spill is not apparent at a dangerous spot. Turning off the ignition and disconnecting the battery both lessen the danger of fire. Remove the negative ground wire first to reduce the chance of creating an accidental spark.

When it is determined that the victim is not in danger of dying immediately or that everything possible has been done to help the condition of the victim, extrication procedures may begin. The condition of the vehicle and the specific location of the victim within the vehicle will determine the best access route. If the doors will open or can be made to be open, that way usually would be the first choice. Otherwise, rescuers will have to extricate through the windows or through the body of the vehicle.

Many rescue tools are carried on fire department apparatus. The different kinds of tools are made necessary by many different situations found in extrication situations.

Vehicle collisions зіткнення транспортних засобів;
wreckage уламки, аварія;
witness свідок;
to free звільнити;
extrication звільнення;
to serve служити;
life-support activities робота по підтримці життєдіяльності;
to initiate розпочати;
conscious свідомий ;
to observe спостерігати;
awareness обізнаність;
to calm down заспокоїти;
pain біль;
painful болісний;
painless безболісний;
to assume підтвердити, признати;
spine хребет;
neck шия;
fracture перелом;
to immobilize зробити нерухомим;
backboard and cervical collar корсет для шиї та спини;
to remove видаляти;
to be lodged застрягнути;
to cut різати;
impaled пробитий;
to apply bandage накласти пов'язку;
cheek щока;
utmost надзвичайний;

to attend звернути увагу;
anticipation розпізнавання;
fuel spill витік палива;
a dangerous spot небезпечне місце;
to turn off the ignition вимкнути систему запалювання;
to disconnect the battery від'єднати акумулятор;
to lessen зменшити;
to create створювати;
an accidental spark випадкова іскра;
access route шляхи доступу до постраждалого;
choice вибір;
to choose вибирати;
the body of the vehicle салон автомобіля.

Exercise 7. Remember the following words and word combinations.

Vehicle collisions, to result in, wreckage, rescuer, to free the victims as quickly as possible, life-threatening conditions, to stabilize immediately, to extricate, extrication, shock prevention, to concentrate, life-support activities, to initiate, specific injuries, to be conscious, to be unconscious, to observe, to calm down, pain, painful, painless, spine, neck, fracture, to remove foreign objects, to apply bandages, to control bleeding, fire hazard, to prepare a charged hose line, a fuel spill, a dangerous spot, to turning off the ignition, to turn on the ignition, to disconnect the battery, to connect, to lessen, to create, an accidental spark, access route, choice, to choose, otherwise, the body of the vehicle.

Exercise 8. Translate into Ukrainian.

Vehicle collisions, unfortunately, to result in, wreckage, to be trapped, witness, rescuer, to use the tools at hand, to free the victims as quickly as possible, life-threatening conditions, to be stabilized immediately, extrication, to serve this purpose, to mean, breathing, heartbeat, bleeding, shock prevention, the first operations of the rescuers, to concentrate, life-support activities, to initiate, victim, to be ready for extrications, specific injuries, to be conscious, to observe, the state of awareness, to calm down, minimum of pain, to assume, spine, neck, fracture, to be immobilized with backboards and cervical collars, to remove foreign objects, a piece of metal, to be lodged in the body, serious bleeding, to cut the impaled object free from the auto, to apply bandages, to transport to a hospital, to control bleeding, fire hazard, a charged hose line, anticipation, a fuel spill, apparent, to turn off the ignition, to disconnect the battery, to lessen the danger of fire, negative ground wire, to reduce the chance of creating an accidental spark, to determine,

extrication procedures, the condition of the vehicle, specific location of the victim within the vehicle, access route, choice, rescue tools.

Exercise 9. Translate into English.

Зіткнення машин, на жаль, відбуватися в результаті, пошкодження, які виникли під час аварії, потрапити в пастку, свідок, рятувальник, використовувати інструменти, які є під рукою, звільнити постраждалого якомога швидше, стан, який становить небезпеку для життя, терміново стабілізувати, вивільнення, служити метою, означати, дихання, кровотеча, серцебиття, запобігання шоківому стані, перші дії рятувальників, заходи по підтримці життєдіяльності, ініціювати, постраждалий, підготуватися до звільнення постраждалого, особливі пошкодження, бути у свідомому стані, спостерігати, бути обізнаним, заспокоїти, незначний біль, набувати, шия, хребет, забезпечити нерухомий стан за допомогою корсетів для спини та шиї, видалити сторонні предмети, шматок металу, застрягати, сильна кровотеча, накласти пов'язку, пробита щока, перевозити до лікарні, контролювати кровотечу, загроза виникнення пожежі, заряджена рукавна лінія, розпізнавання, витік палива, очевидний, вимкнути систему запалювання, від'єднати акумулятор, зменшити небезпеку виникнення пожежі, негативно-заряджений дріт, зменшити ризик появи випадкової іскри, визначати, процедура звільнення, стан машини (транспортного засобу), місцезнаходження постраждалого в салоні автомобіля, шляхи доступу до постраждалого, вибір, рятувальні інструменти.

Exercise 10. Insert the necessary verb. Use the text.

1. Vehicle collisions unfortunately ... numerous variations of wreckage in which people may be 2. The first impulse of witnesses or rescuers may be to ... the tools at hand to ... the victims as quickly as possible. 3. It should be remembered that any life-threatening conditions must be ... immediately if the extrication is going to ... this purpose. 4. It may be necessary for the first operations of the rescuers to ... on getting into the vehicle so that life-support activities can be ... and so that the victim can be ... for extrications. 5. Much information about specific injuries can be ... from the victim if he is conscious. 6. ... the state of awareness and ... him down, if necessary. 7. Sometimes the victim can be a great help with his own extrication, but unless he is ... around with a minimum of pain assume that the spine or neck is 8. Do not ... foreign objects such as a piece of metal which may be ... in the body, or serious bleeding may result. 9. ... the impaled object free from the auto and ... bandages. 10. ... to a hospital for

removal, with the exception of an object impaled in the cheek. 11. Such an object should be removed and bandages should be ... both inside and outside the cheek to ... bleeding. 12. Although attention to life-threatening conditions is of utmost importance, first arriving fire fighters must also ... to any present fire hazard while the victim is still trapped. 13. An Engine Company should immediately ... a charged hose line in anticipation of a possible fire even if a fuel spill is not apparent at a dangerous spot. 14. Turning off the ignition and disconnecting the battery both ... the danger of fire. 15. Remove the negative ground wire first to ... the chance of creating an accidental spark. 16. When it is ... that the victim is not in danger of dying immediately or that everything possible has been done to ... the condition of the victim, extrication procedures may 17. If the doors will ... or can be made to be open, that way usually would be the first choice. 18. Otherwise, rescuers will have to ... through the windows or through the body of the vehicle. 19. Many rescue tools are ... on fire department apparatus. 20. The different kinds of tools are ... necessary by many different situations found in extrication situations.

Exercise 11. Answer the following questions to the text.

1. What do vehicle collisions result in? 2. What is the first impulse of witnesses or rescuers? 3. What should be remembered? 4. What must rescuer's attention be attracted to? 5. What is necessary for the first operations of the rescuers to concentrate on? 6. Who can much information about specific injuries be received from? 7. When can the victim be a great help with? 8. What must all fractures be immobilized with? 9. What may result serious bleeding? 10. Is it necessary to transport the victim with impaled cheeks to a hospital? 11. What must first arriving fire fighters also attend to? 12. Who should immediately prepare a charged hose line in anticipation of a possible fire? 13. What lessens the danger of fire? 14. What must fire fighters do to reduce the chance of creating an accidental spark? 15. When may extrication procedures begin? 16. What will determine the best access route? 17. How can victims be extricated? 18. Are many rescue tools carried on fire department apparatus? 19. The different kinds of tools are made necessary by many different situations found in extrication situations, aren't they?

Exercise 13. Say if these statements are true or false. Specify your answer using the text.

1. Vehicle collisions unfortunately result in numerous variations of wreckage in which people may be trapped. 2. The first impulse of witnesses or rescuers may be to use the tools at hand to free the victims as quickly as possible. 3. It should be

remembered that any life-threatening conditions must be stabilized slowly if the extrication is going to serve this purpose. 4. It is unnecessary for the first operations of the rescuers to concentrate on getting into the vehicle. 5. Little information about specific injuries can be received from the victim if he is conscious. 6. Observe the state of awareness and calm him down, if necessary. 7. Sometimes the victim can be a great help with his own extrication. 8. All fractures are immobilized with backboards and cervical collars. 9. Remove foreign objects such as a piece of metal which may be lodged in the body. 10. Cut the impaled object free from the auto and apply bandages. 11. Transport to a hospital for removal, with the exception of an object impaled in the cheek. Such an object should be removed and bandages should be placed both inside and outside the cheek to control bleeding. 12. Although attention to life-threatening conditions is of utmost importance, first arriving fire fighters must also attend to any present fire hazard while the victim is still trapped. 13. An Engine Company should immediately prepare a charged hose line in anticipation of a possible fire. 14. Turning off the ignition and disconnecting the battery both lessen the danger of fire. 15. Remove the positive ground wire first to reduce the chance of creating an accidental spark. 16. When it is determined that the victim is not in danger of dying immediately or that everything possible has been done to help the condition of the victim, extrication procedures may begin. 17. The condition of the vehicle and the specific location of the victim within the vehicle will determine the best access route. 18. If the doors will open or can be made to be open, that way usually would be the first choice. 19. Many rescue tools are carried on fire department apparatus. 20. The different kinds of tools are made necessary by the many different situations found in extrication situations.

Exercise 14. Complete the following sentences using the text.

1. Vehicle ... unfortunately result in numerous variations of ...in which people may be trapped. 2. The first impulse of witnesses or ... may be to use the ...at hand to free the victims as quickly as possible. 3. It should be remembered that any life-threatening conditions must be stabilized immediately if the ... is going to serve this purpose. 4. This means attention to breathing, ..., bleeding, ..., shock prevention. 5. It may be necessary for the first operations of the rescuers to concentrate on getting into the ... so that ... can be initiated and so that the victim can be readied for extrications. 6. Much information about specific ... can be received from the victim if he is 7. Observe the state of ... and calm him down, if necessary. 8. Sometimes the victim can be a great help with his own extrication, but unless he is moving around with a minimum of ... assume that the

... or ... is injured. 9. If that is more likely the case, do not move anything until any and all ... are immobilized with backboards and cervical collars. 10. Do not remove ... objects such as a piece of metal which may be lodged in the body, or serious ... may result. 11. Cut the impaled object free from the auto and apply 12. Transport to a ... for removal, with the exception of an object impaled in the cheek. 13. Such an object should be removed and bandages should be placed both inside and outside the ... to control bleeding. 14. Although attention to life-threatening conditions is of utmost importance, first arriving ... must also attend to any present fire ... while the victim is still trapped. 15. An Engine Company should immediately prepare a charged ... in anticipation of a possible fire even if a fuel spill is not apparent at a ... spot. 16. Turning off the ... and disconnecting the ... both lessen the danger of fire. 17. Remove the negative ground wire first to reduce the ... of creating an accidental... . 18. When it is determined that the victim is not in danger of dying immediately or that everything possible has been done to help the condition of the victim, ... procedures may begin. 19. The condition of the ... and the specific ... of the victim within the vehicle will determine the best ... route. 20. If the ... will open or can be made to be open, that way usually would be the first 21. Otherwise, rescuers will have to extricate through the ... or through the ... of the vehicle. 22. Many rescue tools are carried on fire department 23. The different kinds of tools are made necessary by many different situations found in ... situations.

Exercise 15. Group synonyms in pairs.

Vehicle, collision, wreckage, rescue, to use, tools, to stabilize, immediately, purpose, to concentrate, to initiate, to receive, to observe, calm, to injure, utmost, to arrive, hazard, to turn off, to lessen, to determine, route, fire department apparatus, different, car, lorry, bus, crash, ruin, destruction, salvage, to utilize, to apply, instruments, to make stable, at once, aim, to keep one's attention to, to start, to begin, to get, to watch, quiet, to hurt, the most extreme, to come, danger, threat, to switch off, to decrease, to reduce, to identify, to define, way, fire engine, fire technical equipment, various.

Exercise 16. Group antonyms in pairs.

Unfortunately, numerous, the first, to free, quickly, possible, necessary, to get into, to initiate, ready, specific, conscious, to calm down, minimum of pain, to immobilize, foreign, inside, outside, dangerous, to turn off, to disconnect, to lessen, negative, to die, to open, different, fortunately, few, the last, to capture, to trap, slowly, impossible, unnecessary, to get out, to end, to finish, unready, common,

general, unconscious, to excite, maximum of pain, to mobilize, native, safe, to turn on, to connect, to increase, positive, to live, to close, the same.

Exercise 17. Match the following words.

Vehicle	setting free a person, oneself;
extrication	carriage (bus, car, van, lorry);
prevention	to keep one's attention to;
to concentrate	act of stopping or hindering;
awareness	backbone;
spine	having knowledge;
neck	get rid of, take off or away, take to another place;
to remove	part of the body that connects the head and the shoulders;
to result	act of cutting with a sword;
to cut	come about, happen because of;
bandage	carrying to another place;
to transport	strip of material as used for binding round a wound or injury;
to control	the most extreme;
utmost	power of authority to direct, order or restrain;
hose	setting on fire;
ignition	flexible tubing of rubber, plastic for directing water on to fires;
to disconnect	group of connected electric cells from which current will flow;
battery	to detach from, to take apart;
to lessen	make or become less;
spark	way taken or planned from one place to another;
route	tiny glow from a burning substance.

Exercise 18. Combine the following words making all possible word combinations.

Vehicle, collision, to result in, numerous, variations, wreckage, people, to trap, rescuer, to use, tools, to free, victims, quickly, life-threatening conditions, to stabilize, immediately, the extrication, to serve, purpose, to pay, attention, breathing, heartbeat, bleeding, shock, prevention, to concentrate, to get into, to initiate, to be ready, specific, injuries, to receive, conscious, to observe, state, awareness, to calm down, spine, neck, to injure, fractures, to immobilize, to remove, foreign, objects, piece, metal, to be lodged, body, serious, bleeding, to cut, impaled, to apply, bandage, to transport, hospital, to place, to control, life-threatening, conditions, utmost, importance, to arrive, fighters, fire, hazard, Engine, company, to prepare, charged, hose, line, possible, fuel, spill, dangerous,

spot, to turn off, ignition, to disconnect, battery, to lessen, danger, to create, accidental, spark, procedure, to begin, location, to determine, access, route, to open, doors, to extricate, through, windows, rescue, tools, to carry, fire, apparatus, situation.

Граматичний довідник

Дієслово

PRESENT INDEFINITE дієслів TO BE, TO HAVE

Дієслово to be – „бути” вживається як повнозначне дієслово, так і як допоміжне для утворення різних часових форм інших дієслів. У Present Indefinite воно відмінюється за таким правилом :

I am	I'm	We are	We're
He is	He's	You are	You're
She is	She's	They are	They're
It is	It's		

Питальна і заперечна форми Present Indefinite дієслова to be утворюються без допомоги дієслова to do .

Are you a doctor? Is your wife at home? Are they students? Are we still friends?

У заперечній формі після дієслова to be ставиться частка not:

She is not a designer. You are not a real friend. They are not present today.

I am not strong enough to cope with this task.

Дієслово to have теж вживається і як повнозначне, і як допоміжне. У Present Indefinite дієслово to have відмінюється так:

I have	I've	We have	We've
He has	He's	You have	You've
She has	She's	They have	They've
It has			

У питальній формі to have ставиться перед підметом:

Have you many friends here? Has she a job?

Заперечна форма утворюється двома способами:

- 1) із заперечною часткою not. **I have not any idea.**
- 2) із заперечним займенником no. **I have no idea.**

PRESENT INDEFINITE TENSE

інфінітив без частки to (в третій особі однини + -s (-es))

Ствердження		Заперечення		Запитання		
I	write.	I	Do not write.	Do	I	write?
You		You			you	
We		We			we	

They		They			they	
He She	<u>writes</u> .	He She	<u>Does not</u> write.	<u>Does</u>	he she	write?

PAST INDEFINITE TENSE

правильні дієслова: інфінітив без частки to + -ed

неправильні дієслова: таблиця, II колонка

Ствердження		Заперечення		Запитання		
I	went to Kyiv.	I	did not go to Kyiv.	Did	I	go to Kyiv?
You		You			you	
We	translated the text.	We			we	
He		He	did not		he	translate
She		She	translate the text.		she	the text?
They		They			they	

FUTURE INDEFINITE TENSE

shall, will + інфінітив основного дієслова без частки to.

Ствердження		Заперечення		Запитання		
I	shall go shopping.	I	shall not (shan't)	Shall	I	go shopping?
We		We	go shopping.		we	
You		You		Will	you	
He	will go shopping.	He	will not (won't)		he	go shopping?
She		She	go shopping.		she	
They		They			they	

PRESENT CONTINUOUS TENSE

to be (Present Indefinite) + Participle I

Ствердження		Заперечення				
I	am working.	I	am not working.	Am	I	working?
You		You		Are	you	
We	are working.	We	are not (aren't)		we	working?
They		They	working.		they	

He	is working.	He	is not (isn't) working.	Is	he	working?
She		She			she	

PRESENT PERFECT TENSE
to have (Present Indefinite) + Participle II

Ствердження		Заперечення		Запитання		
I	have written the letter.	I	have not (haven't) written the letter.	Have	I	written the letter?
We		We			We	
You		You			You	
They		They			They	
He	has written the letter.	He	has not (hasn't) written the letter.	Has	he	written the letter?
She		She			she	
It		It			it	

PASSIVE VOICE
to be + PARTICIPLE II

	PRESENT	PAST	FUTURE
Indefinite	am is asked are	was were asked	shall will be asked
Continuous	am is being asked are	was were being asked	
Perfect	have has been asked	had been asked	shall will have been asked

CONSTRUCTION THERE IS, THERE ARE.

Для вираження наявності або існування в певному місці якої-небудь особи чи предмета вживається зворот *there is, there are* зі значенням бути в наявності, знаходитися, є, існує. Зворот стоїть на початку речення, за ним підмет, за яким іде обставина місця. Відповідні українські речення починаються з обставини місця.

There is a TV set in that room. У тій кімнаті є телевізор.

При переліченні кількох предметів у реченні зі зворотом *there is, there are* дієслово узгоджується в числі з першим підметом.

There is a table, four chairs, and a sofa in my room. У моїй кімнаті є стіл чотири стільці та канапа.

Після звороту **there is** злічуваний іменник в однині вживається з неозначеним артиклем. Незлічувані іменники, а також іменники в множині вживаються з **some, any** (та їх похідними), **much, little**.

There is some cheese on the plate. На тарілці є сир.

There are many books on the table. На столі багато книжок.

Питальна форма звороту **there is, there are** утворюється шляхом перестановки, тобто дієслово **is, are** виноситься на перше місце **перед there**.

Is there a sofa in the room? Чи є канапа у кімнаті?

Yes, there is. / No, there is not. Так. / Ні.

Якщо стверджувальне речення містить займенник **some**, то в питальному реченні цей займенник замінюється займенником **any**.

Заперечні речення можуть бути побудовані двома способами:

1) за допомогою заперечної частки **not**, яка з дієсловом **is, are** уживається, як правило, у короткій формі **there isn't, there aren't**. Злічуваний іменник у множині та незлічуваний іменник вживається із займенником **any**.

There isn't a sofa in the room. There isn't any milk in the bottle. There aren't any flowers in the vase.

2) за допомогою займенника **no**. Іменник після нього вживається без артикля і без займенника **any**.

There is no sofa in the room. There is no milk in the bottle. There are no flowers in the vase.

THE IMPERATIVE MOOD (НАКАЗОВИЙ СПОСІБ)

Дієслово в наказовому способі виражає спонукання до дії, тобто наказ, прохання, пораду тощо.

1. Стверджувальна форма наказового способу для 2-ї особи однини й множини збігається з формою інфінітива (дієслово без частки **to**).

To read (читати) Read! (Читай! Читайте!) To write (писати) Write! (Пиши! Пишіть!)

Для вираження спонукання до дії, зверненого до 1-ї й 3-ї особи, вживається дієслово **let** + іменник чи займенник в об'єктному відмінку та інфінітив без частки **to**.

Let us go there. Ходімо туди. Let Pete call me. Нехай Петро подзвонить мені.

2. Заперечна форма наказового способу утворюється за допомогою допоміжного дієслова **do** та заперечної частки **not** звичайно в короткій формі.

Don't be late. Не запізнуйтеся. Don't go out. Не йдіть. Don't let her go there. Нехай вона туди не ходить.

MODAL VERBS AND THEIR EQUIVALENTS

<i>TENS</i> <i>E</i>	MUST – TO HAVE TO		<i>can – to be able to</i>		MAY – TO BE ALLOWED TO	
	Present		have to has to	Can	Am is are able to	may
Past	—	had to	Could	was were able to	might	was were allowed to
Future	—	shall will have to	—	shall will be able to	—	shall will be allowed to

SEQUENCE OF TENSES. УЗГОДЖЕННЯ ЧАСІВ.

	he works (is working). he worked (was working).	Одночасна дія. <i>працює</i>
He says (that) He said (that)	he worked (was working). he had worked (had been working).	Минула дія. <i>працював</i>
	he will work (will be working). he would work (would be working).	Майбутня дія. <i>буде працювати</i>

В українській мові дієслово-присудок підрядного додаткового речення може вживатися у будь-якому часі (теперішньому, минулому чи майбутньому), залежно від змісту. В англійській мові це можливо лише тоді, коли дієслово-присудок головного речення виражає дію стосовно теперішнього або майбутнього часу:

I think that he will be a good specialist. – Я думаю, що він буде хорошим спеціалістом.

He understands that he has made a mistake. – Він розуміє, що зробив помилку.

She will tell me what I shall have to do. – Вона скаже мені, що я маю робити.

Якщо ж присудок головного речення в англійській мові виражений дієсловом в одному з минулих часів або в теперішньому доконаному часі (Present

Perfect), що виражає дію, яка відбулася у минулому, то в підрядному додатковому реченні дієслово-присудок, як правило, має бути в одному з минулих часів або в майбутньому з точки зору минулого (Future-in-the-Past).

1) Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного додаткового речення відбувається в той самий період часу, що й дія головного, то в підрядному реченні вживається минулий неозначений (Past Indefinite) або минулий тривалий час (Past Continuous). В українській мові дієслово додаткового підрядного речення вживається звичайно у теперішньому часі.

I thought you were his friend. – Я думав, що ти - його друг.

You had not told me where you were going. – Ви не сказали мені, куди йдете.

2) Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного додаткового речення відбулася раніше дії головного, то в підрядному реченні вживається минулий доконаний час (Past Perfect).

I thought you had left England. – Я думав, що ви залишили Англію.

Якщо в підрядному реченні точно зазначено час виконання дії, то цю дію виражають за допомогою минулого неозначеного (Past Indefinite) або минулого тривалого часу (Past Continuous).

He said that he finished school in 1984. – Він сказав, що закінчив школу у 1984 році.

He said that he was working when she rang him up. – Він сказав, що працював, коли вона подзвонила йому.

3) Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного додаткового речення є майбутньою з точки зору дії головного, то в підрядному реченні вживається Future-in-the-Past.

I knew that you would understand me. – Я знав, що ви зрозумієте мене.

4) Правило послідовності часів не застосовується в підрядних додаткових реченнях, які виражають загальновідомі факти.

He knew that metals conduct electricity. – Він знав, що метали проводять електрику.

The teacher said that the Earth moves round the Sun. – Вчитель сказав, що Земля рухається навколо Сонця.

5) Дієслова must, ought, should вживаються в підрядному реченні незалежно від того, в якому часі вжито дієслово-присудок головного речення:

I tell (told) her that she must consult a doctor. – Я кажу (сказала), що їй слід проконсультуватися з лікарем.

DIRECT AND INDIRECT SPEECH. - ПРЯМА І НЕПРЯМА МОВА

1) При перетворенні прямої мови на непряму дієслова також змінюються відповідно до правил узгодження часів:

He said, "I know it". – He said that he knew it.

He said, "I saw her there". – He said that he had seen her there.

He said, "I'll go there". – He said that he would go there.

2) Питальні речення, відтворені непрямою мовою, називаються непрямими запитаннями. Непрямі запитання мають структуру розповідного речення: в них прямий порядок слів (присудок ставиться після підмета), у теперішньому та минулому неозначеному часах допоміжне дієслово **to do** не вживається. При перетворенні запитань з прямої мови на непряму дієслово **to say** у словах автора змінюється дієсловом **to ask** або одним із його синонімів.

3) Загальне запитання замінюється підрядним реченням, що з'єднується з головним за допомогою сполучників **if** або **whether**:

"Do you know the boy?" I asked him. – I asked him if he knew the boy.

4) У спеціальних запитаннях питальні слова (займенники і прислівники) стають сполучними словами:

"Where have you been?" she asked him. – She asked him where he had been.

5) Наказовий спосіб дієслова прямої мови замінюється інфінітивом. У заперечній формі перед інфінітивом ставиться частка **not**. Дієслово **to say** у словах автора змінюється дієсловами **to ask, to tell, to order** або їх синонімами:

I said to her, "Don't go out". – I asked her not to go out.

6) Вказівні займенники та деякі обставини часу змінюються так:

ПРЯМА МОВА

this

these

now

here

today

yesterday

tomorrow

the day before yesterday

the day after tomorrow

ago

next

last

НЕПРЯМА МОВА

that

those

then

there

that day

the day before

the next day

two days before

two days later

before

the next, the following

the previous, before

НЕОСОБОВІ ФОРМИ ДІЄСЛОВА

THE INFINITIVE (ІНФІНІТИВ)

Неособові форми дієслова (інфінітив, герундій та дієприкметник), на відміну від особових форм, виражають дію без зазначення особи й числа, і тому не можуть бути в реченні самостійним присудком.

ІНФІНІТИВ – це в англійській мові неозначена форма дієслова, що відповідає на питання *що робити? що зробити?* Ознакою інфінітива є частка **to**: **to read, to write**. Перехідні дієслова мають такі форми інфінітива:

Infinitive	Active	Passive
INDEFINITE	To ask	To be asked
CONTINUOUS	To be asking	–
PERFECT	To have asked	To have been asked
PERFECT CONTINUOUS	To have been asking	–

INFINITIVE CONSTRUCTIONS

Construction *for + noun (pronoun) + infinitive*

Дія, виражена інфінітивом, відноситься до особи, предмета, представленої підметом або додатком:

I asked him to come here. Я просив його прийти сюди.

Дія, виражена інфінітивом, може відноситися до особи, предмета, не представленої ні підметом, ні додатком у реченні. Тоді інфінітив є частиною конструкції “*For + noun(pronoun) + infinitive*”:

The water was too cold *for children to bathe*. Вода була надто холодною, щоб діти могли купатись.

This is *for you to decide*. Це ви повинні вирішувати.

Construction Objective with the infinitive. Конструкція “Об’єктний відмінок з інфінітивом”.

Конструкція «Об’єктний (знахідний) відмінок з інфінітивом», або «Складний додаток» - це сполучення іменника в загальному відмінку або займенника в об’єктному відмінку з інфінітивом. Українською мовою ця конструкція перекладається підрядним додатковим реченням.

Ця конструкція вживається після ряду дієслів, які виражають:

- а) **бажання**: to want - бажати, хотіти, to wish, to desire - хотіти, should like, would like – хотів би, to like - любити, to hate – ненавидіти, не зносити;

б) припущення: to expect - очікувати, to think - думати, to believe – думати, гадати, to suppose - думати, гадати, to consider - вважати, to find – вбачати, гадати, to know – знати;

в) наказ: to order, to command - наказувати, to ask - просити, to allow – дозволити;

г) сприйняття: to see - бачити, to hear - чути, to watch, to observe, - спостерігати, to feel - відчувати, to notice – помічати, спостерігати (**після цієї групи дієслів частка «to» перед інфінітивом опускається**).

I like **people to tell** the truth. Я люблю, коли люди кажуть правду.

I suppose **her to be** in Moscow now. Я гадаю, що вона зараз у Москві.

He ordered **me to learn** the rule. Він наказав, щоб я вивчив правило.

I heard **Ann play** the piano. Я чув, як Анна грала на піаніно.

Construction Nominative with the Infinitive. Конструкція “Називний відмінок з інфінітивом”.

Складнопідрядне речення, в якому головне речення є безособовим зворотом типу it is said - кажуть, it is reported – повідомляють, в англійській мові звичайно замінюється простим реченням.

It is said that Ann speaks English well. **Ann is said to speak** English well. – Кажуть, що Анна добре говорить англійською.

У простому реченні (справа) підметом є два слова: **Ann + to speak**, а присудком - is said). Такий складний підмет – це і є конструкція «Називний відмінок з інфінітивом», або «Складний підмет».

Indefinite Infinitive у цій конструкції виражає дію, одночасну з дією, вираженою дієсловом в особовій формі, і перекладається українською мовою в теперішньому часі.

He is supposed to live here. Гадають, що він живе тут.

He was said to know German. Говорили, що він знає німецьку мову.

She is expected to arrive at 5. Очікують, що вона прийде о 5 годині.

Perfect Infinitive виражає дію, що передує дії, вираженій особовою формою дієслова, і перекладається в минулому часі.

He is supposed to have lived here. Гадають, що він жив у Москві.

He was said to have known German. Казали, що він знав німецьку мову.

Конструкція «Називний відмінок з інфінітивом» вживається з присудком, вираженим:

а) дієсловом у пасивному стані:

is/are said - кажуть; **was/were said** - казали;

is/are stated - стверджують; **was/were stated** - стверджували;

is/are reported - повідомляють; **was/were reported** - повідомили;

is/are considered - вважають; **was/were considered** - вважали;
is/are expected - очікують; **was/were expected** - очікували;
is/are supposed - гадають; **was/were supposed** - гадали;
is/are believed – думають, вважають; **was/were believed** – думали, вважали;
is/are thought - думають; **was/were thought** – думали;
is/are known - відомо **was/were known** – було відомо.
He was believed to have a large collection of pictures. Гадали, що в нього велика колекція картин.
The weather can't be expected to change tomorrow. Не можна очікувати (сподіватися), що погода зміниться завтра.

б) дієсловом в активному стані:

seems, appears - здається, **seemed, appeared** - здавалосьь;
proves, turns out - виявляється, **proved, turned out** – виявилось;
happens - трапляється, виявляється, **happened** - виявилось, трапилось.
He proves to be a clever fellow. Він, виявляється, розумний юнак.
They seemed to have known about it. Вони, здавалосьь, знали про це.

в) прикметником з дієсловом-зв'язкою:

is/are likely - певно, мабуть; **is/are unlikely** – малоймовірно;
is/are certain – напевно; **is/are sure** - обов'язково;
They are most likely to come soon. Певно вони незабаром прийдуть.
He is unlikely to come today. Він, мабуть, не прийде сьогодні.
She is sure to be asked about it. Її, напевно, обов'язково спитають про це.

ДІЄПРИКМЕТНИК

ФОРМИ ДІЄПРИКМЕТНИКІВ

В англійській мові дієприкметники мають форми теперішнього часу (Present Participle), минулого часу (Past Participle) і перфектну (Perfect Participle), а також форми пасивного і активного стану.

Форма дієприкметника	Перехідні дієслова		Неперехідні дієслова
	Active Voice	Passive Voice	Active Voice
Present Participle.	Asking	being asked	Going
Past Participle	-----	Asked	Gone
Perfect Participle	having asked	having been asked	having gone

ОБ'ЄКТНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИЙ КОМПЛЕКС (THE OBJECTIVE PARTICIPLE COMPLEX)

В англійській мові дієприкметник утворює синтаксичні комплекси з іменниками та займенниками. Дієприкметник входить до складу трьох комплексів: об'єктного дієприкметникового комплексу (the Objective Participle Complex), суб'єктного дієприкметникового комплексу (the Subjective Participle Complex) та незалежного дієприкметникового комплексу (the Absolute Participle Complex).

Об'єктний дієприкметниковий комплекс складається з двох частин. Перша частина комплексу - іменник у загальному відмінку або особовий займенник в об'єктному відмінку. Друга частина - дієприкметник, що виражає дію, яку виконує або якої зазнає особа чи предмет, позначений іменником або займенником.

Другою частиною цього комплексу може бути Present Participle або Past Participle:

I saw **him walking** in the garden. Я бачив, як він гуляв у саду.

I saw **the window broken**. Я побачив, що вікно розбите.

У реченні об'єктний дієприкметниковий комплекс виконує функцію складного додатка (Complex Object) після дієслів to see, to hear, to feel, to watch, to notice, to find, to observe:

I saw **her coming** out just now. Я бачив, як вона тільки що виходила.

Об'єктний дієприкметниковий комплекс вживається з дієсловами, що виражають бажання, а також процеси мислення. З цими дієсловами вживається лише Past Participle:

I want **him changed**. Я хочу, щоб він змінився.

Об'єктний дієприкметниковий комплекс з Past Participle вживається після дієслів to have і to get і виражає дію: а) що виконується не особою, позначеною підметом, а кимсь іншим для неї; б) якої зазнає особа, позначена підметом:

She had **her hair done**. Їй зробили зачіску.

Have you **had a photo taken**? Вас сфотографували?

I must have my **watch repaired**. Мені треба полагодити годинник
(віддати у ремонт).

СУБ'ЄКТНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИЙ КОМПЛЕКС (THE SUBJECTIVE PARTICIPLE COMPLEX)

Суб'єктний дієприкметниковий комплекс складається з двох частин. Перша частина комплексу – іменник у загальному відмінку або особовий займенник у називному відмінку. Друга частина комплексу - дієприкметник (здебільшого Present Participle), що виражає дію, яку виконує особа або предмет, позначені першою частиною комплексу:

A **plane** was heard **flying**
high in the sky.

Було чути, як високо в небі
летів літак.

Суб'єктний дієприкметниковий комплекс вживається переважно з дієсловами, які виражають сприймання за допомогою органів чуттів (**to see, to hear, to feel, to watch, to notice, to observe** у пасивному стані) і виконують у реченні роль присудка, який ставиться між першою і другою частиною комплексу.

З дієсловами **to consider, to believe** *вважати*; **to find** *знаходити* іноді вживається суб'єктний дієприкметниковий комплекс з Past Participle:

The work was considered Роботу вважали закінченою.
finished.

У реченні суб'єктний дієприкметниковий комплекс виконує функцію складного підмета.

НЕЗАЛЕЖНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИЙ КОМПЛЕКС (THE ABSOLUTE PARTICIPLE COMPLEX)

В українській мові підрядне обставинне речення (наприклад, часу або причини) може бути замінене дієприслівниковим зворотом, якщо в головному і підрядному реченнях підмет той самий, хоч в одному з них він може бути виражений іменником, а в другому - відповідним особовим займенником.

Наприклад: **Коли Петро повернувся з Києва**, він розповів нам про виставку.
Повернувшись з Києва, Петро розповів нам про виставку. (В обох реченнях підмет позначає ту саму особу).

Якщо в головному і підрядному реченнях підмети різні, то така заміна неможлива.

В англійській мові заміна обставинного підрядного речення зворотом з participle можлива і тоді, коли в головному і підрядному реченнях підмети різні.

Наприклад: **When Peter came home from Kyiv**, we asked him to tell us about the exhibition.
Peter coming home from Kyiv, we asked him to tell us about the exhibition.

Peter coming home from Kyiv не підрядне речення, а незалежний дієприкметниковий комплекс (**the Absolute Participle Complex**), що складається з іменника у загальному відмінку (або особового займенника у називному відмінку) і дієприкметника. У цьому комплексі **Peter** виконує роль підмета по відношенню до дієприкметника і не є підметом усього речення.

У незалежному дієприкметниковому комплексі можуть вживатися всі форми participle.

У реченні незалежний дієприкметниковий комплекс виконує функції обставин (часу, причини, способу дії, умови):

The rain having stopped

we went home.

Коли дощ ущух, ми пішли

додому.

The day being very fine,

she went for a walk.

Оскільки день був дуже

гарний, вона пішла на прогулянку.

Weather permitting,

we'll spend our day off in

the forest.

Якщо дозволить погода, ми

проведемо вихідний день у лісі,

Незалежний дієприкметниковий комплекс перекладається на українську мову:

а) підрядним обставинним реченням:

The letter being written,

I went to post it.

Коли лист був написаний,

я пішла відправити його.

б) простим реченням, що входить до складносурядного:

They went quickly out of

the house, **Jude accompanying**

her to the station.

Вони швидко вийшли з дому

і Джуд провів її до вокзалу.

в) дієприслівниковим зворотом:

Her face smiling, she

came into the room.

Усміхаючись, вона увійшла

в кімнату.

Крім цього, незалежний дієприкметниковий комплекс може перекладатися на українську мову головним реченням в складнопідрядному, вставним реченням, іменником з прийменником:

She sat down at the table,

her hands beginning to

tremble.

Коли вона сідала за стіл, її

руки починали тремтіти.

He came into the room,

his face smiling.

Він увійшов до кімнати з

усміхненим обличчям.

Незалежний дієприкметниковий комплекс може вводитись прийменником **with**. Такий комплекс вживається у функції обставини способу дії або супровідних обставин і перекладається на українську мову здебільшого самостійним реченням або дієприслівниковим зворотом:

He was standing, **with his**

arms crossed and his head

bent.

Він стояв, схрестивши

руки і опустивши голову.

ЗАЙМЕННИК

ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ (PERSONAL PRONOUNS)

Особові займенники в англійській мові мають два відмінки: **називний (the**

(Nominative Case) і об'єктний (the Objective Case).

Називний відмінок	Об'єктний відмінок
I—я	me—мене, мені
he — він	him — його, йому
she—вона	her — її, їй
it — воно (він, вона) we—ми	it — його, йому, її, їй
you—ви, ти	us — нас, нам
they — вони	you — вас, вам, тебе, тобі
	them — їх, їм

Займенник **he** вживається замість іменників, що є назвами істот (здебільшого людей) чоловічої статі: **father** *батько*, **boy** *хлопець*, **cock** *півень*, *ox* *віл* та ін.

Займенник **she** вживається замість іменників, що є назвами істот жіночої статі: **sister** *сестра*, **girl** *дівчина*, **cow** *корова* та ін.

Займенник **it** замінює іменники — назви неістот, тварин і рослин, а також іменник **baby** *немовля*. На українську мову особовий займенник **it** перекладається словами *він, вона, воно* залежно від роду відповідного іменника в українській мові:

The house is large. It is new.

Будинок великий. Він новий.

Take this book. It is interesting.

Візьми цю книжку. Вона цікава.

Займенник **you** вживається при звертанні до однієї або кількох осіб і відповідає українським займенникам *ти і ви*.

Особові займенники в називному відмінку виконують функцію підмета:

He was there yesterday.

Він був там учора.

Особові займенники в об'єктному відмінку виконують функцію додатка:

Tell me everything **about them.**

Розкажіть мені все **про них.**

ПРИСВІЙНІ ЗАЙМЕННИКИ (POSSESSIVE PRONOUNS)

Присвійні займенники в англійській мові мають дві форми: **залежну та незалежну**. У залежній формі займенник самотійно не вживається: **e.g. my book, his name.**

Залежна форма:

1 особа – **my** (мій) **our**(наш);

2 особа - **your** (твій, ваш);

3 особа – **his** (його), **her** (її), **its** (його), **their** (їхній)

Незалежна форма

1 особа mine, ours

2 особа yours

3 особа his, hers, its, theirs

У незалежній формі присвійні займенники вживаються самотійно: **e.g. This book is mine. This picture is hers.**

QUANTITATIVE PRONOUNS

(КІЛЬКІСНІ ЗАЙМЕННИКИ)

Займенники **many** (багато, багато хто) та **few** (мало) вживаються перед злічуваними іменниками.

Займенники **much, little** - перед незлічуваними іменниками.

He has many friends in Kyiv

Він має багато друзів у Києві.

He has few friends in Kyiv.

Він має мало друзів у Києві.

I have got much work to do today.

У мене багато роботи сьогодні.

We have very little time.

У нас дуже мало часу.

Займенники **a little** (трохи) та **a few** (небагато) свідчать про наявність якоїсь хоча і невеликої, кількості, у той час як **little i few** (мало) вживаються в значенні: недостатньо, майже немає.

I have got little time. У мене мало часу.

He has a few friends. У мене є декілька друзів.

INDEFINITE PRONOUNS

(НЕОЗНАЧЕНІ ЗАЙМЕННИКИ)

До неозначених займенників належать займенники **some, any, no** та їхні похідні.

1. Займенник **some** (кілька, трохи, деяка частина) і його похідні (**something** щось, що-небудь, **somebody, someone** (хтось, хто-небудь) вживаються у стверджувальних реченнях.

Somebody is knocking at the door.

2. Займенник **any** (декілька, трохи, будь-який), **anything** (щось, що-небудь), **anybody, anyone** (хтось, хто-небудь), **anywhere** (десь) вживаються в питальних і заперечних реченнях.

Have you bought any tea. Is there anybody there?

NEGATIVE PRONOUNS

(ЗАПЕРЕЧНІ ЗАЙМЕННИКИ)

Займенник **no**, **no one** та його похідні **nobody** (ніхто), **nothing**, **not anything** (нічого), **nowhere** (ніде, нікуди) вживаються в заперечних реченнях.

There is nobody there.

Там нікого немає.

I do not know anybody there.

Я там нікого не знаю.

I go nowhere.

Я нікуди не йду.

I do not go anywhere.

Я нікуди не йду.

DEMONSTRATIVE PRONOUNS

(ВКАЗІВНІ ЗАЙМЕННИКИ)

Вказівні займенники мають окремі форми для однини: **this** – цей, ця, це, **that** – той, та, те і множини: **these** – ці, **those** – ті.

Do you know this man? Ви знаєте цього чоловіка?

I like these flowers. Мені подобаються ці квіти.

Після займенників **this**, **that** часто вживається іменник **one**, щоб запобігти

повторенню раніше згаданого іменника.

Will you give me some other book? I do not like this one. Дайте мені іншу книгу. Мені ця (книга) не подобається.

До вказівних займенників належать також займенники **such**, **same**.

It is such an interesting book! Це така цікава книга!

These are such beautiful flowers! Це такі гарні квіти!

She said the same to me yesterday. Вона вчора сказала мені те саме.

REFLEXIVE PRONOUNS

(ЗВОРОТНІ ЗАЙМЕННИКИ)

Зворотні займенники утворюються шляхом додавання до присвійних займенників **my**, **our**, **your**, **his**, **her**, **it**, **their** та неозначеного займенника **one** закінчення **-self** до займенників в однині і **-selves** до займенників у множині:

myself - ourselves

yourself – yourselves

himself

herself themselves

itself

oneself

Зворотні займенники стоять після багатьох дієслів і відповідають в українській мові:

- частці –ся (сь), що надає дієсловам зворотного значення.

He cut himself. – Він порізався.

She hurt herself. - Вона забилася.

Go and wash yourself, Jane. – Піди та умийся, Джейн.

- зворотному займеннику (собі, себе, собою).

He speaks very little of himself. - Він мало говорить про себе.

She bought herself a new dress. - Вона купила собі нову сукню.

- займеннику (сам, сама, самі), підсилюючи значення іменника.

I saw it myself. - Я бачив це сам .

They themselves said so. - Вони самі це сказали.

МНОЖИНА ІМЕННИКІВ (THE PLURAL OF NOUNS)

В українській мові іменники поділяються на злічувані і незлічувані. Злічувані іменники вживаються в однині та множині. Незлічувані іменники множини не мають. Більшість іменників утворюють множину додаванням до форми однини закінчення **-(e)s**. Це закінчення вимовляється:

/S/ – після глухих приголосних:

e.g. a lamp – lamps; a lake – lakes;

/Z/ після голосних та дзвінких приголосних:e.g. a train – trains; a boy – boys;

/IZ/ після шиплячих та свистячих звуків

e.g. a place – places; a rose – roses; a wish – wishes; a bench – benches; a page – pages.

ПРАВИЛА ПРАВОПИСУ МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ

На письмі більшість іменників мають у множині закінчення **-S**. Закінчення **ES** додається якщо:

а) іменник в однині закінчується на **s, ss, sh, ch, tch, x**:

a bus – buses;

a class - classes;

a bush – bushes;

a lunch – lunches;

a watch – watches;

a box – boxes.

б) іменник в однині закінчується на **-y** з попередньою приголосною при цьому **-y** змінюється на **i**:

a story – stories

a country – countries

в) іменник в однині закінчується на **-o** з попередньою приголосною:

a hero – heroes; tomato – tomatoes;

Винятки: piano-pianos, photo-photos;

с) у деяких іменниках, що закінчуються на **-f** або **fe**, у множині **f** змінюється на **v** і додається закінчення – (e) s

a wife – wives, a wolf – wolves

Винятки: roof-roofs, safe-safes, chief-chiefs, kerchief-kerchiefs.

Множина деяких іменників утворюється зміною кореневого голосного (без додавання закінчення):

a man – men;

a woman – women;

a foot – feet;

a tooth – teeth;

a goose – geese;

a mouse – mice;

a child – children;

an ox – oxen;

Іменники **sheep, deer, swine, fish, trout** мають однакову форму в однині та множині. Назви речовин та абстрактних понять вживаються тільки в однині: **chalk, silver, piece, water.**

Деякі іменники в англійській мові вживаються тільки в однині чим і відрізняються від української мови, де вони мають форми однини та множини: **advice, information, money, news, knowledge.**

У множині вживаються назви предметів, що складаються з двох рівних або подібних частин: **spectacles, trousers, scissors.** Слід запам'ятати, що іменники **clothes, goods, contents, wages** вживаються тільки в множині.

ПРИСВІЙНИЙ ВІДМІНОК ІМЕННИКА (POSSESSIVE CASE)

Іменник в англійській мові має два відмінки: загальний відмінок (The Common Case) та присвійний відмінок (The Possessive Case). Присвійний відмінок утворюється від основи загального відмінка іменника за допомогою закінчення – S:

e.g. a worker – a worker's cap; a cat – a cat's paw; a nurse – a nurse's overall.

Форма присвійного відмінка множини збігається з формою множини загального відмінка. Орфографічно ці форми розрізняються за допомогою апострофа (').

e.g. a worker – workers' cap; a cat – cats' paw; a nurse – nurses' overall.

NOUNS IN THE FUNCTION OF ATTRIBUTES

(ІМЕННИКИ У ФУНКЦІЇ ОЗНАЧЕННЯ)

Означення, що стоїть перед означуваним словом, називається препозитивним (prepositive attribute): **the Kiev Metro - київське метро**.
Означення, що стоїть після означуваного слова, називається постпозитивним (postpositive attribute):

The works by Ch. Dickens - твори Ч. Діккенса.

У функції означення може вживатися:

а) іменник у загальному відмінку з прийменником (найчастіше з **of**); таке означення стоїть після означуваного іменника, тобто є постпозитивним: **the centre of the town - центр міста**.

б) іменник у присвійному відмінку, як правило, без прийменника; таке означення стоїть перед означуваним іменником, тобто є препозитивним: **Victor's friends – друзі Віктора**. Означення, виражене іменником у присвійному відмінку з прийменником **of**, стоїть після означуваного іменника:

a novel of Dreiser's - один з романів Драйзера.

в) іменник у загальному відмінку без прийменника;

таке означення завжди стоїть перед означуваним іменником:

I went to the **bathroom** door. Я пішов до дверей **ванної кімнати**.

She had no **winter jacket**. У неї не було **зимового жакета**. (*Dreiser*)

Словосполучення типу **bathroom door, winter jacket** характерні для англійської мови. З двох іменників, що стоять поряд, головний другий, а перший є означенням до нього. Так, іменник **evening** означає **вечір**, але в сполученні **evening school** він відповідає українському прикметнику **вечірній**, бо головним тут є слово **school**, а слово **evening** лише вказує, про яку школу йдеться. У словосполученні **school evening** головним є іменник **evening, a school** є означенням — **шкільний, і** все словосполучення означає **шкільний вечір**. Іменник у загальному відмінку, що є препозитивним означенням до іншого іменника, може виражати: час — **summer holidays** **літні канікули**; місце — **Glasgow demonstration** **демонстрація в Глазго**; матеріал, з якого зроблено предмет, позначений головним іменником — **stone wall** **кам'яна стіна**; призначення предмета, позначеного головним іменником — **lunch basket** **кошик для сніданку** та ін. Якщо головний іменник виражає дію, то іменник-означення може позначати як суб'єкт, так і

об'єкт дії: **class struggle класова боротьба** (class — суб'єкт дії); **oil output видобування нафти** (oil — об'єкт дії).

Препозитивне означення, виражене іменником у загальному відмінку, перекладається на українську мову прикметником або іменником у непрямому відмінку з прийменником чи без нього, а іноді підрядним означальним реченням:

the **shoe factory** **взуттєва фабрика**

the **lake shore** **берег озера**

the **lunch basket** **кошик для сніданку**

Іноді все сполучення перекладається одним іменником:

tractor driver **тракторист(ка)**, telephone operator

телефоністка. У сучасній англійській мові іменник часто

має не одне, а кілька препозитивних означень, виражених іменниками в загальному відмінку:

world disarmament conference **всесвітня конференція по роззброєнню**

railway station telephone operator **телефоніст залізничної станції**

THE DEFINITE AND INDEFINITE ARTICLE

(ОЗНАЧЕНИЙ ТА НЕОЗНАЧЕНИЙ АРТИКЛЬ)

1. Неозначений артикль має дві форми: *a* та *an*. Форма *a* вживається перед словами, які починаються на приголосний; *an* — перед словами, що починаються на голосний звук.

A table (стіл), a chair (стілець), a sofa (канапа);

an apple (яблуко), an hour (година), an army (армія).

Історично неозначений артикль утворився від числівника *one* — один і тому переважно вживається із злічуваними іменниками в однині. Він зараховує предмет до класу однорідних предметів, не відокремлюючи його: *будь-який, якийсь, один із*.

It is a car. Це автомобіль.

A man wants to see you. Якийсь чоловік хоче вас бачити.

1.1. Неозначений артикль вживається в ряді словосполучень, наприклад:

a lot of/a great deal of/a good deal of / a number of (багато), *a few* (декілька, кілька), *a little* (трохи, небагато), *as a result of* (у результаті чого-небудь), *at a time* (одночас), *at a speed of* (із швидкістю), *for a short / long time* (протягом недовгого/тривалого часу), *on a large scale* (у великому масштабі), *it is a pity* (шкода), *to be in a hurry* (поспішати), *to have a good time* (гарно провести час), *to be at a loss* (бути в скруті), *to have a headache* (відчувати головний біль), *to have a cold* (застиудитися), *to go for a walk* (піти на прогулянку), *to take a seat* (сісти).

2. Означений артикль *the* походить від вказівного займенника *that* — той. Він індивідуалізує, відокремлює предмет із ряду однотипних: *цей, отой, той самий, який*. Означений артикль вживається як перед злічуваними, так і перед незлічуваними іменниками в однині та множині.

The newspapers are on the table. Газети на столі.

The water is cold. Вода холодна.

2.1. Існує ряд випадків, коли означений артикль вживається завжди:

- перед *прикметниками найвищого ступеня*:
the best friend найкращий друг
the most interesting film найцікавіший фільм
- перед *порядковими числівниками*, якщо вони є означенням до іменника:
the first lesson - перший урок; the sixth year - шостий рік;
- перед предметами та поняттями, унікальними у своєму роді:
the sun — сонце, the moon — місяць;
- перед назвами *груп островів, рік, морів, океанів, гірських хребтів*:
the Thames — Темза, the Atlantic Ocean — Атлантичний океан, the Alps — Альпи, the West Indies — Вест-Індія;
- назви окремих *гірських вершин*, проте, вживаються без артикля: Everest, Elbrus, Mont-Blanc;
- перед назвами *суден, готелів, англійських та американських газет і журналів*:
the «Titanik», the «Metropol», the «Morning Star»;
- перед такими назвами *країн, місцевостей і міст*:
the Crimea (Крим), the Caucasus (Кавказ), the Netherlands (Нідерланди), the United Kingdom (Сполучене Королівство), the United States of America (Сполучені Штати Америки);
- перед *прізвищами*, які вживаються в *множині*, на позначення членів однієї й тієї ж родини:
the Browns — Брауни, the Ivanovs — Іванови

2.2. Означений артикль вживається в ряді словосполучень, наприклад:

in the morning (вранці), *in the evening* (ввечері), *in the afternoon* (вдень), *in the night* (вночі), *in the country* (за містом, у селі), *on the right / left* (справа/зліва), *on the one / other hand* (з одного / з іншого боку), *on the whole* (у цілому), *the day before yesterday* (позавчора), *the day after tomorrow* (післязавтра), *the other day* (днями), *What's the time?* (Котра година?), *to go to the theatre / cinema* (ходити до театру / у кіно), *to play the piano / the violin* (грати на піаніно / скрипці), *to tell the time* (сказати, котра година), *to tell the truth* (говорити правду), *to pass the time* (проводити час).

3. Артикль відсутній (нульовий) перед іменниками, які мають при собі який-небудь інший визначник:

- присвійний займенник: *my* — мій, *his* — його, *her* — її, *its* — його, її, *our*

— наш, *your* — твій, ваш, *their* — їхній;

- вказівні займенники: *this* — цей, *that* — той, *these* — ці, *those* — ті; неозначені займенники: *much* / *many* (багато), *little* / *few* (мало), *some* (деякі, які-небудь, декілька), *any* (будь-який), *each* (кожний), *every* (кожний), *either* (і той й інший), *neither* (ні той ні інший);
- питальні займенники: *what* — який, *what kind of* — який, що за, *which* — який, котрий.

Give me your book, please, Дай мені, будь ласка, твою книгу.

This house is very old. Цей будинок дуже давній.

Come at any time. Приходьте в будь-який час.

What kind of book is this? Що це за книга?

3.1. Артикль відсутній перед іменниками — власними назвами: Moscow, Europe, John Smith.

3.2. Артикль відсутній перед злічуваними іменниками в множині, коли в однині в аналогічних випадках слід було б ужити неозначений артикль:

Boys like to play hockey. Хлопці люблять грати в хокей.

His sons are students. Його сини — студенти.

3.3. Артикль відсутній перед незлічуваними іменниками, які означають речовину або абстрактне поняття:

Knowledge is power. Знання — сила.

Russia is rich in oil. Росія багата нафтою.

3.4. Артикль відсутній у ряді словосполучень, наприклад:

at night (вночі), *at dinner* / *breakfast* / *supper* (за обідом / сніданком / вечерею), *at home* (вдома), *at school* (у школі), *at work* (на роботі), *by bus* / *tram* / *train* / *boat* (автобусом / трамваєм / поїздом / пароплавом), *by air* (повітряним шляхом), *by sea* (морем), *by water* (водяним шляхом), *by land* (суходолом), *by day* (протягом дня), *by post* / *air mail* (поштою / авіапоштою), *by heart* (напам'ять), *by name* (на ім'я), *by mistake* (через помилку), *in time* (вчасно), *in fact* (насправді), *in spring* / *summer* / *autumn* / *winter* (навесні / влітку / восени / взимку), *on board a ship* (на борту судна), *on sale* (у продажу), *on Sunday* / *Monday*... (у неділю / понеділок...), *day after day* (день за днем), *day and night* (вдень і вночі), *from morning till night* (з ранку до вечора), *from day to day* (днями), *from time to time* (час від часу), *from head to foot* (з голови до ніг);

to go home (іти додому), *to go to school* (ходити до школи), *to go to bed* (лягати спати), *to have breakfast* / *dinner* / *supper* (снідати / обідати / вечеряти), *to take part* (брати участь), *to take place* (відбуватися), *to take care* (піклуватися).

(DEGREES OF COMPARISON OF ADJECTIVES AND ADVERBS СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ТА ПРИСЛІВНИКІВ)

Якісні прикметники, прислівники способу дії та деякі інші мають основну форму, вищий та найвищий ступінь порівняння. Форми вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників та прислівників можуть бути простими та складеними.

Проста форма (вищий ступінь порівняння) утворюється: основна форма прикметника (прислівника) + **-er**;

Проста форма (найвищий ступінь порівняння) утворюється: основна форма прикметника (прислівника) + **-est**;

складена форма (вищий ступінь порівняння) утворюється: **more** + основна форма (прикметника (прислівника));

складена форма (найвищий ступінь порівняння) утворюється: **most** + (основна форма прикметника (прислівника)).

(ПОРЯДКОВІ ТА КІЛЬКІСНІ ЧИСЛІВНИКИ)

В англійській мові числівники поділяються на кількісні та порядкові.

Кількісні числівники мають такі форми: від 1 до 12:

One, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten, eleven, twelve;

При утворенні числівників від 13 до 19 використовується суфікс **-teen**:

Thirteen, fourteen, fifteen, sixteen, seventeen, eighteen, nineteen.

Десятки утворюються за допомогою суфікса **-ty**:

Twenty, thirty, forty, fifty, sixty, seventy, eighty, ninety;

Сто - one hundred or a hundred, тисяча - one thousand or a thousand, мільйон - one million or a million.

Порядкові числівники за винятком перших трьох (**first, second, third**) утворюються від відповідних кількісних числівників за допомогою суфікса **-th**. Порядкові числівники завжди вживаються з означеним артиклем при цьому відбуваються такі зміни у правописі :

five- the **fifth**, eight – the **eighth**, twelve – the **twelfth**, nine – the **ninth** twenty- the **twentieth**.

У складних порядкових числівниках суфікс **-th** додається до останнього числівника: twenty seven– the twenty seventh.

Дробові числівники

Дробові числівники читаються таким чином:

1/2 - a half, 2/3 – two thirds, 1/4 - one fourth or a quarter;

десятковий дріб читається таким чином: 0, 1 – nought (нуль) point one; 0,02 – nought point nought two.

Відсотки позначаються таким чином:

2% = two per cent; 2,3 = two thirds per cent.

Дати позначаються порядковими числівниками:

May 5, 1989 – the fifth of May 1989;

12 квітня 1997 року – on the 12-th of April 1997.

Роки, на відміну від української мови, позначаються кількісними числівниками таким чином (слово year після позначення року не вживається):

in nineteen seventy six – у 1976 році;

in two thousand – у 2000 році;

Час виражається таким чином:

5 minutes to 2 (1.55)	5 minutes past 2 (1.5)
10 minutes to 2 (1.50)	10 minutes past 2 (1.10)
a quarter to 2 (1.45)	a quarter past 2 (1.15)
20 minutes to 2 (1.40)	20 minutes past 2 (1.20)
25 minutes to 2 (1.35)	25 minutes past 2 (1.25)
Half past 1	

На питання **What time is it?** відповідають:

12 годин рівно	It's 12 o'clock sharp
12 годин 15 хвилин	It's a quarter past 12
12 годин 25 хвилин	It's 25 minutes past 12
12 годин 30 хвилин	It's half past 12
12 годин 45 хвилин	It's a quarter to 1
12 годин 57 хвилин	It's three minutes to one

ANNOTATION.

1. The title (headline) of the article (text) is
2. The author of the article (text) is ... (unknown); group of authors.
3. The article (text) is:
 - devoted to ...
 - interesting
 - useful
 - scientific
 - worth reading
4. The article/the author:
 - speaks about
 - mentions
 - describes
 - underlines
 - reports

- pays attention to
- proves
- points out
- characterizes
- gives reasons for
- gives photos, figures, facts, tables, equations, formulas, graphs, proofs; details, definitions, arguments, results.
- considers
- does research in
- singles out
- substantiates
- argues
- touches upon
- studies
- analyses
- generalizes
- classifies (groups)

5. To my mind, in my opinion, on the one hand, on the other hand, I think, I agree, I disagree, as for me, I recommend everybody to read it,

6. To begin with, to sum up, first, finally, besides, in addition, moreover, on the contrary, instead, at the same time, in particular, for example, for instance, therefore, as a result, in other words.

1. The main idea is

ПРИКМЕТНИКИ

Суфікс	Початкова форма	Переклад	Утворене слово	Переклад	Значення
-able/-ible	change	Змінювати	changeable	змінний	той, що має якість
-al	experiment	експеримент	experimental	експериментальний	
-an	Russia	Росія	Russian	Російський	
-ed	approve	схвалювати	approved	схвалений	той, що має якість
-ful	peace	мир	peaceful	мирний	
-ic	period	період	periodic	періодичний	
-ish	red	червоний	reddish	червонястий	відсутність якості
-less	limit	межа	limitless	безмежний	
-en	wood	деревина	wooden	дерев'яний	
-ive	protect	захищати	protective	захисний	

ДІСЛОВА

Суфікс	Початкова форма	Переклад	Утворене слово	Переклад	Значення
-ate	origin	походження	originate	походити	

-en	red	червоний	red	червоніти	
-i(fy)	pure	чистий	purify	очищати	
-ize/ise	organ	орган	organize	організувати	

ПРИСЛІВНИКИ

Суфікси	Початкова форма	Переклад	Утворене слово	Переклад	Значення
-ly	quick	швидкий	quickly	швидко	напрямок
-ward	back	задній	backward	назад	
-fold	two	два	twofold	удвоє	

ФОРМИ НЕПРАВИЛЬНИХ ДІЄСЛІВ

to be	was/were	been
to begin	began	begun
to break	broke	broken
to bring	brought	brought
to build	built	built
to buy	bought	bought
to catch	caught	caught
to choose	chose	chosen
to cut	cut	cut
to do	did	done
to drink	drank	drunk
to drive	drove	driven
to eat	ate	eaten
to fall	fell	fallen
to fight	fought	fought
to find	found	found
to forbid	forbade	forbidden
to forget	forgot	forgotten
to forgive	forgave	forgiven
to get	got	got
to give	gave	given
to go	went	gone
to hang	hung	hung

to have	had	had
to hear	heard	heard
to know	knew	known
to lead	lead	lead
to leave	left	left
to let	let	let
to lose	lost	lost
to make	made	made
to meet	met	met
to pay	paid	paid
to put	put	put
to read	read	read
to ring	rang	rung
to rise	rose	risen
to run	ran	run
to say	said	said
to see	saw	seen
to sell	sold	sold
to send	sent	sent
to set	set	set
to shake	shook	shaken
to shine	shone	shone
to shoot	shot	shot
to show	showed	shown
to sing	sang	sung
to sit	sat	sat
to sleep	slept	slept
to speak	spoke	spoken
to spend	spent	spent
to spring	sprang	sprung
to steal	stole	stolen
to swear	swore	sworn
to sweep	swept	swept
to swim	swam	swum
to take	took	taken
to teach	taught	taught
to tell	told	told
to think	thought	thought
to throw	threw	thrown

to wear
to win
to wind
to write

wore
won
wound
wrote

worn
won
wound
written

ЛІТЕРАТУРА

1. Агабекян И.П., Коваленко П.И. Английский для технических вузов. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2002. – 350с.
2. Буданов С.І., Борисова А.О. Business English. Ділова англійська мова. – Донецьк: СПД ФО Сердюк В.І., 2005. – 112с.
4. Верба Г.В., Верба Л.Т. Довідник з граматики англійської мови. – К.: Освіта, 1995. – 320 с.
5. Дарская В.Г., Журавченко К.В., Лясецкая Л.А. и др. Новый деловой английский. Учебник английского языка. – М.: Вече, 2004. - 671с.
6. Загородний Е.С. Английский без проблем. Словарь-самоучитель. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 576с.
7. Зайцева А.П. Грамматика англійської мови в таблицях та схемах. – К.: Тов. Логос, 1997. - 112 с.
8. Іващенко О.А. Контрольна робота з професійної англійської мови. Завдання та методичні вказівки для заочної форми навчання (магістратура). – Черкаси: ЧПБ, 2005. – 18 с.
9. Єремєєва Н.Ф., Шугай Л.Г., Дулгерова О.М. Навчальний посібник з англійської мови для курсантів та студентів 1 курсу. – Черкаси: ЧПБ, 2004. – 204с.
10. Єремєєва Н.Ф., Бабенко О.І., Добрянська Т.В., Іващенко О.А., Шугай Л.Г. Навчальний посібник з англійської мови для курсантів та студентів 2 курсу. – Черкаси: ЧПБ, 2005. – 171с.
11. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. – Київ, 2002. – 320с.
12. Куприн Г.Н., Новобытов А.А., Чамеев А.А. Англо-русский пожарно-технический словарь. – М.: Ордена Трудового Красного Знамени Военное изд-во Министерства Обороны СССР, 1980. – 343 с.
13. Полякова Т.Ю., Синявская Е.В., Тынкова О.И., Улановская Э.С. Английский язык для инженеров. – 6-е изд., испр, - М.: Высшая школа, 2002. – 463с.
14. Романов С.Д. Великий сучасний англо-український українсько-англійський словник-довідник: 80000 слів та виразів сучасної української та англійської мови. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2003. – 512с.